

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

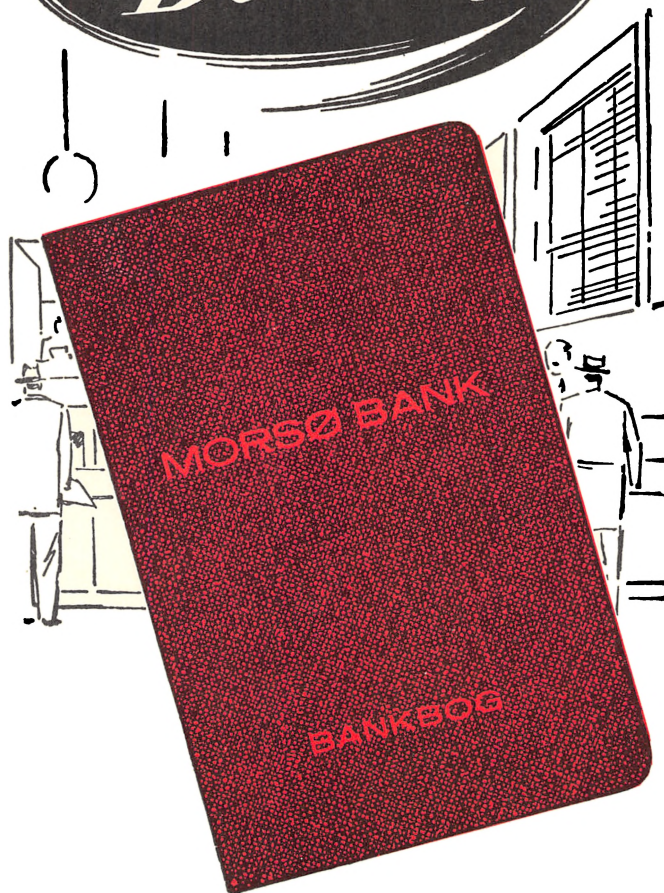
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

1969

JULPÅMORS

*En bog
De bør eje*

MORSØ BANK

NYKØBING MORS

Telefon 72 14 00*

Filialer i

GLYNGØRE, KARBY, Ø. ASSELS og SUNDBY

Holdepladser i

Flade, Frøslev, Redsted, Sejerslev, Sdr. Dråby, Tæbring, Vils og Ø. Jølby

Minder omkring Dragstrup Vig

*Hvor er der smukt ved Dragstrup Vig. Vi skuer
helt op mod vest en herlig sommerdag
fra bakkens top og følger strandens buer.
I horisonten Thylands bakkedrag.*

*Der rundt ved fjorden, ja, ved hjemlig' egne
med børnene vi vandred' hånd i hånd.
Vi snegle, smukke sten os der tilegned',
og minderne de knytter stærke bånd.*

*Vi går mod øst. Hver tue snart vi kender.
»Den gamle Skole«, hvor vi lo og sang,
da uvilkårlig vore tanker vender
tilbage til vor barndomstid engang.*

*Vi ind i skov, hvor træerne sig højne,
og blikket strejfer her hver sti og hegn.
Vi vandrer frem ad dæmningen og øjner
den å så nær ved barndomshjemmets egn.*

*En stille stund vi hører bølgers brusen,
og blikket vendes her mod Jølby Nor.
Hist høres fløjt og graners stille susen,
her fugleflokke synger højt i kor.*

*I svundne tider glad vi løb til stranden
på dæmningen; men ak, nu er den sprængt,
samt stien hvor vi vandred med hinanden.
Idyllen er for os nu lidt fortrængt.*

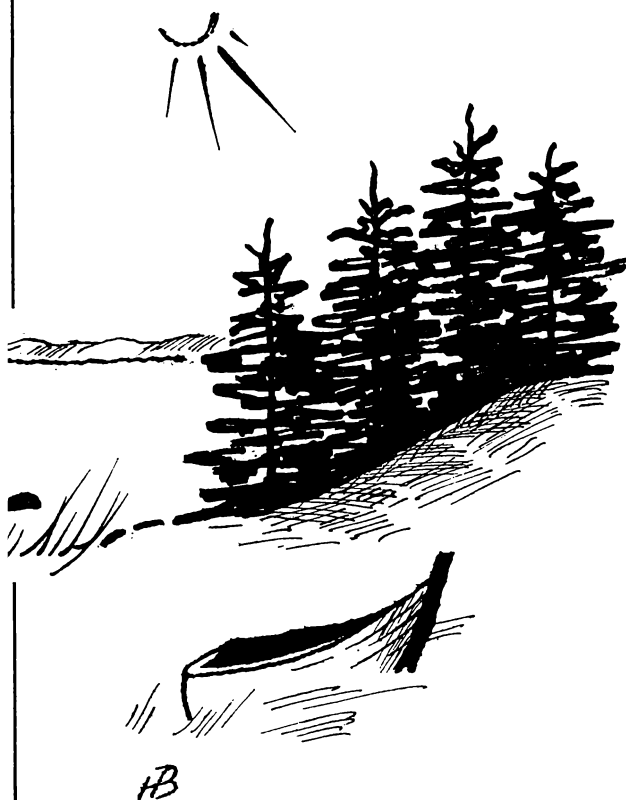
*Når vi til Dragstrup kirke vejen baner,
vi hører æns kluk der med sin røst,
så kønt omgivet her af fyr og graner
og Magdalenekilden mod nordøst.*

*En plet så kær vi har bag kirkediget,
hvor engang vore kære de blev lagt.
Vi dvæler der og føler os beriget
af minderne — vemodig og forsagt.*

*Vi triner ind i kirken, ja, så stille.
Ved alteret vi ser det korsets tegn.
Smukt lyder kirkeklokkens toner milde,
der ringer fred hen over by og egn.*

*Ja, mine tanker ofte går tilbage
til barndom — ungdom der ved høst og vår,
ved Dragstrup Vig — henfarne fortidsdage.
Gid fremtid bringe vil et »Fred på jord«.*

Kirstine Bech.

Julepynt

Kæmpeudvalg i alt til juletræet
og dekorationer

Stort udvalg i prima knækfri
voksduge
samt alt i plasticduge

Skumgummisæder m. og u. betræk

Rya tæpper

Forliggere, løbere og kamintæpper
i ren uld

Alt i linoleum og vinylfilt, såvel i
tæpper som i metermål

Gulvbelægning

Vi kommer over hele øen og giver
gerne tilbud uden forbindende

*Fornuftige
julegave-
ideer*

Alt i spøg og skæmt til nytår

MORSØ FARVEMØLLE

telefon 72 09 88 (flere linier)

INDHOLD

Minder omkring Dragstrup Vig	1
<i>Kirstine Bech</i>	
Jesu fødselsdagsfest	4
<i>P. H. Wimthereik</i>	
Jægervandring	5
<i>Hans Bakgaard</i>	
Oprør i Nykøbing	9
<i>Holck Andersen</i>	
Komunesammenlægningen	12
<i>Bertel Overgaard</i>	
Tromleselskab	12
Hvor har det været komunalt	13
<i>Hans Rolighed</i>	
Troldene ved Vangeledet	15
Den gamle smed fortæller	22
De Sejerslev konfirmander	24
<i>H. Bakbo</i>	
Mit livs eventyr	27
<i>Anders Houmøller Svendsen</i>	
Skibsbyggeri	32
En sang om Mors	35
<i>Martin Andersen</i>	
Morslands historiske Museum	36
<i>P. C. O. Nørsgaard</i>	
Mors — ja det er nu Mors	38
<i>Søren Petersen</i>	
De »gode« gamle dage	43
<i>Holck Andersen</i>	
Hvem kender »A Mues«	44
<i>Anton Blaaberg</i>	
Juleminders fagre riger	47
<i>Gerda Hegnet Bach</i>	
»Zum Dänischen Kriegergrab«	48
Kongen bød	50
<i>Ole P. Colding</i>	
»Gågaden« — et lille stykke	57
<i>Johns Fischer</i>	
Børnenes side	60
Udgiver:	
<i>Nykøbing Mors KFUM</i>	
Redaktion:	
<i>Holck-Andersen og</i>	
<i>P. Maaetoft</i>	
Tryk:	
<i>Morsø Bogtrykkeri</i>	
Forsidetegning:	
<i>Harald Bech,</i>	
<i>Vester Jølby gl. Skole</i>	

7. ÅRGANG

Jul på Mors 1969

»JUL PÅ MORS«, der i år uddeles gratis til alle husstande i Nykøbing Mors, begyndte i sin tid at udkomme som et almindeligt julehefte med flere artikler m. v. af fremmede forfattere. Som årene gik, blev »Jul på Mors« mere og mere til et lokalhistorisk blad med mange omtaler, artikler m. v. om Mors, men også et julehefte, hvor Morsingboer både nær og fjern kunne skrive til i digte, artikler o. l.

Fra redaktionens side vil vi gerne takke alle, der således har bidraget til at gøre »Jul på Mors« til det blad, det er. Men samtidig vil vi gerne være lydhøre overfor al kritik, der som formål har det at gøre bladet bedre. Vi opfordrer alle til at skrive til bladet, både fortællinger, artikler, vers m. v., men også forslag til at gøre bladet bedre er velkomne.

Der skal også lyde en tak til annoncørerne for forståelse for bladet. Idet vi siger hjertelig tak til alle, som har bidraget til »Jul på Mors 1969«, ønsker vi alle morsingboere, både indenøs og udenøs, en rigtig glædelig jul og et godt nytår.

Red.

*Nu styrer vi mod Bethlehem vor gang,
dertil vil stjernen lede fod og øje,
der favner vi et barn med jubelsang,
den Verdens Frelser sendt os fra det høje.*

Hans Bakgaard.

Jesu fødselsdags- fest

Vel vidende, at julen fejredes som solhvervsfest længe før Kristi fødsel, tør jeg dog regne med, at vi alle her i vor danske kristenhed fejrer julen som en fest for Jesu fødsel.

Gennem århundreder har juleevangeliet, beretningen om Jesu fødsel, således som vi læser om det i Lukasevangeliet, dannet optakten til julen, beretningen om barnet, der blev født i betlehemsstalden i krybberummet, denne på én gang forunderlige og betagende beretning om, at verden ikke engang bød dette barn en vugge at ligge i, men gav det leje dér, hvor tiggere og husvilde plejer at ligge.

Denne beretning om betlehemsbarnet i krybberummet har uden tvivl været medvirkende til, at julen nu også i vor danske kristenhed fejres som barnets fest, hvor man ikke kan undvære juleevangeliet, men hvor ligesom hele baggrunden for festligholdelsen af julen som en fest for Kristi fødsel er blevet forflygtiget.

Sådan føles det da.

Julen er blevet hjemmets fest. Fra fjern og nær rejser man *hjem* til jul. Man tager traditionernes gods frem og hygger sig og glædes med hinanden. Det er hovedsagelig juleaften, der er blevet udtryk for denne hjemmenes hygge. Ja, så altoverskyggende er efterhånden denne festaften blevet, at den i børnenes bevidsthed *er* julen.

Jeg ønsker ikke at få dette indtryk af julen udvisket end sige ændret. Jeg har selv været med til at glæde mig til at komme »hjem« til jul. Og jeg glæder mig også til at ha' mine omkring mig. Lad bare julen være det, den er, en folkelig fest, hvor vi alle tager hinanden i hånden og er glade ligesom i en lykkelig rus.

Det tjener virkelig vore kristne fædre til ære, at de overtog solhvervsfesten, denne gamle folkelige fest, uden at røre synderligt ved dens ydre fremtoning og gjorde den

som sådan til en mindefest for Kristi fødsel. Nu står denne vældige folkefest som udtryk for noget i vort folk. Takket være den rummelige folkekirke, så står kirken midt i denne folkefest og peger med juleevangeliet, beretningen om betlehemsbarnet i krybberummet, på det, vi mindes, at Jesus, vor Frelsermand, blev til.

Når den danske kristenhed fejrer julen som en mindefest for, at vor Frelser blev til, så er det klart, at det ikke er et barns fødsel, vi fester for, end sige børnene. Hvis ikke betlehemsbarnet var vokset til mand og var blevet det, han blev, vor Frelsermand, ja, så var julen aldrig blevet fejret til minde om ham. Derfor er julen i den danske kristenhed i højere grad en takke- og lovsangsfest, fordi den ikke bare er en mindefest for noget fortidigt, men for noget nutidigt, for noget, der tog sin begyndelse i det første budskab om, at eder er i dag en frelser født. Dette budskab gælder også nu.

Den kristne menighed op gennem tiderne er vidnesbyrd herfor, også den kristne menighed i dag. Den himmelske forjættelse, Guds eget løfte til hele menneskeheden, som knyttede sig til betlehemsbarnet i krybberummet, Jesus fra Nazaret: »Eder er i dag en frelser født«, indfrie Han. Den menighed, der i dag i Danmarks kirker lovsynger Ham som sin frelsermand, er et levende udtryk for, at Guds løfte blev opfyldt ved Ham, der i Ånden lever i sin menighed den dag i dag.

»thi vil vi alle sjunge
med hjerte og med tunge
et: Ære være Gud
for sit julebud!«

P. H. Wintbergek.

Jægervandring

af Hans Bakgaard

Det er morgen. Og klokkerne fra Ydby og Boddum kirker ringer dagen ind. Det er lillejuledag. En dag, som jeg i mange år, langt tilbage, har glædet mig til. Det er nemlig blevet mig en tradition denne dag at foretage en vandring i naturen, da jeg er jæger.

Men i år, hvor jeg på grund af min omtumlede tilværelse på tourneen, knapt nok har haft tid til at røre bøsse og kikkert, er det med særlig dyb glæde og forventning, at jeg har set hen til denne dag.

Tænk jægere, at jeg i år bag bilens ruder kun har måttet nøjes med at iagttage de steder i naturen, der allerede fangede mit hjerte som dreng. Og selvfølgelig har jeg også af og til fået Peter, der kører bilen, til at standse for derefter at stige ud for ligesom at indsuge duften af de steder, der øver sin dragende magt på en jæger og får hans hjerte til at skælve. Og med den knappe tid til næsten ingen jagt

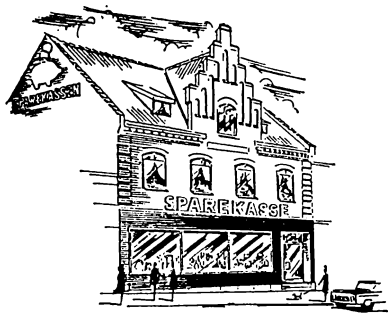

i år, blev synet af naturen i vort skønne land fra den standse bil, alligevel en strålende oplevelse, der gav minder så lyse og skønne som springende stjerner.

Var det øerne: Sjælland, Fyn, Lolland, Falster og Langeland med deres blide ynde, med bøgeskovene, med då- og sitkavildtet, eller det skønne Helnæs, ombruset af vilde svaner, der gjorde det stærkeste indtryk. Eller var det mon,

Nykøbing Jern & Stål

Ringvejen . Telefon (07) *72 22 22

Nykøbing M. og Omegns Sparekasse

LILLETORV

Filialer i:

Ørding

Ø. Jølby

når vi passerede bukkelandet eller vildtreservatet i Thy nordøst for Thisted, når Peter standsede bilen, og jeg endrede een af de høje klitbanker i nærheden af Nors og Vandet søer, med det storladne syn af to- og halvtreds damme og søer, hvor tusinder af vildænder og vildgæs fouragerer, med det glitrende Vesterhav i baggrunden, der durer omkap med de vilde svaner i søerne. Eller de store vejer på fjorten tusind tønder land i Hanherred, med grågæssene, hvor rørdrummen pauker, og skehejren yngler. Eller var det turen med Lars og støveren King, da vi bare gik tur med kikkerten, og King på en halv time satte tre råbukke og tre ræve ud af plantagen. Eller var det synet af de vildtrige dale på Skamriisgård, på Himmerland, eller Bogens søerne med de rugende svaner på Djursland og Mols. Eller når Christian og jeg ved aften kørte gennem Rævedalen og de elskelige røde røvere for over vejen foran bilen som lyn. Eller den jyske hede med den sorte urkoks skogren. Eller mon den oktobernat, da den jyske hedeplantage genlød af skrald og drøn, da kronhjortene udkæmpede deres blodige elskovsdueller med deres frygtelige våben, gevirerne, og med deres dybe, hæse brøl forvandlede plantagen til et inferno.

Den nat måtte Peter forøvrigt hurtigt starte bilen igen, såsom jeg havde et par venner med, der ikke var jægere. De syntes slet ikke om dette opgør. Men for mig, der fik den kostelige arv i vuggelage — den, at være jæger, blev denne oktobernat en rig oplevelse, som jeg aldrig glemmer. Og jeg vil sige som een af mine venner, jægeren Marius, siger: Havde man ikke jagtturene at glæde sig til, ville livet blive glansløst og fattigt.

Det samme sagde den store udenrigsminister i landet bag verdenshavet — den store jæger, som jeg havde den lykke at møde: Vi jægere færdes ikke i naturen blot for at dræbe, men også for at betragte skaberens vældige værk. Vi oplever et under ved en spoves fløjten over en blå sø eller fjord, et brus i fyrren eller granen, et vingesus under aftenstjernen. Altsammen små ting, som bliver til store ting for os, og som i lange tider senere hen — lyser op i en grå hverdag. Noget som en ikke-jæger slet ikke kan forstå. Hvorfor ville den gamle jæger Laust, der lå på sit dødsleje, absolut have sin seng flyttet hen til vinduet, så han kunne få et sidste glimt af den natur, der havde skænket ham så mange lykkelige timer i hans lange liv som jæger.

Og hvorfor blev Amerikas store jæger, John, der var langt op i firserne, ved med at jage til det sidste. En morgen fandt de John med et smil om munden siddende op mod et træ i skoven. John var død — død i de omgivelser, han elskede. Ved hans side lå en prægtig ræv, der var faldet for Johns sikre skud. Hans berømte støvere kørte ræv nr. to rundt om den nærliggende sø med fuld musik.

Allerede som dreng blev mine tanker sat i bevægelse, når jeg i livets store bog læste ordene: Jeg vil tage dig ud i ensomheden og gøre dig viis. Og er skriftstedet i bibelen, hvor Paradiset er beskrevet som et stykke land med grønne græsgange og stille, rindende vande ikke tankevækkende for en jæger?

Jeg griber kikkerten og bøsken og sætter kurs mod een af kæmpehøjene på Østerheden, hvorfra jeg lader kikkerten svippe omkring over de kendte steder. Endnu er det knapt nok lyst, men alligevel lyst nok til, at jeg i kikkerten kan skimte en ræv, der kommer luntende ude fra kærerne med retning mod Dover skove. En del gråænder, der ikke synes om den røde røvers nærhed, letter fra tørvegravene og forsvinder snart ude over kilen. I det samme trækker fjorten svaner hen over mig, kort tid efter lander de i Skibstedfjord. Og endnu en forsinket ræv dukker op af voldgraven ved Voldhøj, hvor sørøverkongen engang har resideret på sin stærke borg. Den følger Boddum bæk og har retning mod Dideriksens plantage. Da jeg lidt senere er på vej ned gennem hulvejen for at spore odder, mår og ilder, ryger en skovsneppe op fra en klump fyr med den brusende musik, der fryder enhver jæger. Da solen lidt senere løfter sit ansigt over Boddum bakker, ligger det storladne landskab omkring mig som mejslet i guld med alle de lyde, som en jæger elsker.

Da jægervandringen hen på eftermiddagen er forbi, tager jeg atter plads på kæmpehøjen. Det har været en strålende dag. Men jeg må have aftenen med — opleve den andagtsfulde skumringstime, når det ensomme landskab sløres. Endnu engang glider blikket mod Dover skove, som i dagens sidste solstrime lyner i et betagende farveorgie i gult, rødt og grønt, som en kunstner ville være henrykt for at fæstne på lærredet. De gulnede blade hænger sig endnu fast på de små egetræer, som nægtede de at tage afsked med livet. I de høje graner kan jeg tydeligt høre, at fasanerne er ved at pusle sig til ro.

Da kragerne skriger voldsomt op i Dideriksens plantage, drejer jeg hurtigt omkring og retter kikkerten mod stedet, antagende at det er en ræv, der irriterer de gråsorte fugle. Men i det samme, kikkerten er rettet mod stedet, kommer en ung, slank rå til syne på den høje skrænt, tegnende sin silhouet mod den klare, østlige himmel. I nogle sekunder venter jeg spændt på, at bukken, som jeg antager er i nærheden, skal vise sig, men forgæves. Et lille øjeblik bliver råen stående, vejrende og lyttende, og forsvinder derefter i lette, elegante hop ind i plantagen. Et par minutter senere strøg råen fulgt af bukken ud af spidsen af Dideriksens plantage med retning mod plantagen ved Boddum bæk. Havde instinktet alligevel fortalt dyrene, at der ikke helt var klar bane, hvor råen først gik ud.

Jeg lader øjet glide ud over Skibstedfjord, som i den stille frostklare aften ligger med spejlblank flade. Fjorden, hvor vikingerne i fortiden samlede deres flåder til deres sørøvertogter på fremmede kyster. Også Limfjorden, der ligger bag draget, er rolig. Ligeledes kanalen, som må befordre millioner af tønner vand i timen ind i Nissum bredning, ofte så voldsomt, at fjorden går over sine bredder og sprænger dæmningen til den udtørrede Sindrup vejle, der på timer kan forvandle sig til en stor sø, hvor der kan fiskes havtorsk på tredive pund, når det lunefulde Vesterhav, som den moderne ingeniørverden kæmper en næsten håbløs kamp med, rejser sig i ubændig vildskab og kraft

Julegaver

til store og små

hos **Erik Jensen**

De kan få

Algade 1 . telefon 72 04 15

Nye dæk Afbalancering

Morsø Gummi

Grønnegade

Nykøbing Mors . telefon 72 03 22

**Ring i dag og få
Esso varmemester ...**

**Deres
usynlige
varmemester**

VARMETJENESTE

Viktor Kjeldsen

Havnen . Nykøbing Mors

Telefon 72 0111 og 72 09 36

og sender sit skumsprøjt og tordnende brøl ind over landet Thy.

Et stykke syd for højen slår en flok agerhøns sig ned i lyngen. For lidt siden hørte jeg tydeligt, at agerhønsemor kaldte flokken sammen til opbrud på den nærliggende stubmark. En hare lister forbi højen. Da jeg drejer hovedet, standser den og laver mund og får pludselig travlt med at vaske sig. Men da jeg drejer hovedet endnu en kende, lister den af ind i den nærmeste plantage.

En duehøg dukker pludselig op over heden. Og da jeg aner, at den er ude efter bytte, dukker jeg mig hastigt helt ned i lyngen. Da jeg nogle sekunder senere forsigtigt kigger op, slår høgen med frygtelig kraft ned på agerhønsene, der angst og skrigende spredes for alle vinde på nær den, som høgen ramte. Da jeg med det samme springer op, udstødende et højt råb, slipper høgen den døde agerhøne, som den allerede var på vej bort med i sine kløer. Et øjeblik efter står jeg med den dræbte agerhøne i hånden næsten chokeret over høgens lynhurtige drab fra luften. Men sådan er jo livet i vildmarken, hvor den stærkeste har retten. Jeg går atter tilbage til højen. Her i ensomheden bliver man viis, så viis, at man ved at tænke over livet og samtidig lodder sig selv og opdager, at man slet ingen ting er. Bare et lille menneske, der snart er borte og forvandlet til støv. Taler ikke de mange kæmpehøje, der ligger spredt rundt omkring mig, hvor forfædrene hviler, om, at sådan er det. Hvor er de fattige men elskelige mennesker, der engang boede her på heden, blevet af. De mennesker, som jeg som dreng fik lov til at gæste hver lillejuledag i mange år sammen med mor, når hun aflagde dem et besøg for at tænde glød på blege kinder. Borte — selv hytterne, de boede i, er forlængst jævnet med jorden. Jo, her er stedet til at tænke.

Så, nu ringer det fra alle kirketårnene. Nu kimes der for den høje gæst — et barn født uden for ægteskabet, født

i en fjern, lille by og svøbt i klude og pjalter og lagt i en krybbe i en stald, fordi der ikke var plads i herberget. Men som alligevel blev den største skikkelse, der har vandret fra Ækvator til polarhavene, friluftsmanden, der ofte søgte ensomheden i bjergene og ved Geneserets sø. En gådernes gåde — tømrersvenden fra Nazareth, som alle onde magter i verden ikke har kunnet dræbe myten om, men som millioner af menneskers tanker kredser om, når de føler, at døden nærmer sig.

Nå, nu må jeg skyndsomt se at nå min hytte for at skifte tøj og se at komme hjem i fødegården og holde jul med mine kære.

Da jeg har lagt heden bag mig, standser jeg endnu en gang ved Storhøj for at lytte. En ræv tuder i plantagen ved Boddum bæk. Vildænderne rapper i Dover kær. Og de vilde svaner bruser op i Skibstedfjord, mens en dyb og uforklarlig glæde gennemrisler mig, fordi jeg er jæger. Og på tankens vinger gæster jeg mange jægerhjem, der ligger spredt rundt omkring i vort skønne land, hvor jeg fra mine landstourner har så mange gode venner, der er jægere som jeg selv og som sammen med deres gæstfrie fruer, fine jægermødre, har skænket mig så mange lyse, rige og uforglemmelige minder. Og jeg sender i tanken en varm tak til de mænd, som Danmarks jægere har kåret til at stå i spidsen for deres interesser.

Disse mænd fortjener på deres mange vanskelige poster sympati og tak, ikke blot fra alle jægere i Danmark, men fra hele den danske befolkning, fordi de i deres arbejde er langsynet nok til at indse, at der må øves en indsats for bevarelsen af vor fauna i vort land til glæde for kommende slægter. For hvad ville søerne, fjordene, skovene, hederne, markerne og kærene være uden liv og alle de toner og lyde, som her i aften omkring mig forener sig i et brus, der stiger mod Bethlehemsstjernen.

Hans Bakgaard.

SKAL DE HAVE

nye sko

SÅ GÅ I

Mini Sko

Danmarks
billigste skoforretning

*

Telefon 72 12 13

Billig rens

Bedre rens

Kemo-Rens

Grønnegade 20 . Nykøbing M.
Telefon 72 12 32

Cykler . Knallerter

Stort udvalg

OLE Cykler

Fruevej 95

Nykøbing Mors

Tlf. 72 07 51

Oprør i Nykøbing anno 1914

af Holck Andersen

Lørdag den 25. juli 1914 var der som sædvanlig markedsdag i Nykøbing. Der var stort besøg fra land og by, og de mange værtshuse havde stort rykind.

Ved ca. 20-tiden startedes et slagsmål på Kirketorvet. Det var en Nandrup-karl, en gammel kending af politiet. Han var meget stærk beruset. Han fik lyst til at demonstrere, hvor mange kræfter, han havde. Det gik ud over en husmand fra Ørding, som blev overfaldet og gennembanket. Husmanden fik tre flænger i panden og begge kinder var stærkt blodunderløbne. Natbetjent Jensen blev tilkaldt, men kunne ikke klare den stærke karl, så han fik forstærkning af arrestforvarer Nielsen og betjent Fransen.

Det kneb at overmande karlen, der satte sig voldsomt til modværge; betjentene mente sig nødsaget til at trække gummistavene, og først efter nogle drøje slag overgav karlen sig; han ville ikke gå med til arresten, men sagde, at betjentene kunne slæbe ham. I en tilkaldt bil blev han ført i arrest, der dengang var på rådhuset. Der havde samlet sig en del tilskuere, de fleste havde kun set den sidste del af bataljen og var meget ophidsede over betjentenes måde at behandle karlen på.

Den overfaldne husmand kom under lægebehandling, men det var, ligesom om de ophidsede mennesker havde glemt ham; der taltes kun om de brutale betjente. Der

*De går
ikke forgæves*

i

Slagteriudsalgene

samledes efterhånden ca. 2000 mennesker på Rådhus-torvet; de forlangte meget højrostede, at karlen skulle gives fri. Der blev råbt, at det var politiet, der var nogle bøller, og de burde sættes i fængsel. Brosten, der blev taget op, blev kastet ind af en snes vinduer på rådhuset. Apoteker Mads Thøgersen uddelte fyrværkeri gratis, og det blev flittigt brugt. Bragene og lysglimtene satte stemningen i vejret. Ophidselsen var på kogepunktet, da herredsfuldmægtig Bolvig kom frem på trappen. Det var fuldstændig umuligt for ham at få ørenlyd; råbene om karlens frigivelse og betjentenes arrestation var som torden.

Bolvig trak sig tilbage, inden for den beskyttende dør. Klokken var blevet ca. 22. — Efter flere forsøg lykkedes det for Bolvig at få så megen ro, at han kunne tale. Han lovede, at der skulle blive sendt bud efter en læge, der kunne tilse karlen, derefter ville folk få besked, om karlen havde lidt overlast. Råbene: »Fri — fri« fortsatte, Bolvig svarede, at karlen var så beruset, at han ikke kunne stå. Der blev råbt, at han ikke var mere fuld, end betjentene var hver dag.

Der var en person, der råbte: »Til Nørrebro — til Nørrebro«. Folkemængden satte sig i bevægelse ud ad Nygade under skrig og skrål. Målet var betjent Fransens hus på Nørrebro. Det blev næsten belejret, ruderne knustes, Fransen blev slæbt ud af huset, fru Fransen fik et nervechock. Medens den stakkels betjent blev puffet og skubbet frem, gik turen tilbage til rådhuset, her lykkedes det Fransen at slippe fri og komme i sikkerhed.

Råbene om frigivelse blev forstærket. Som noget nyt blev det krævet, at betjentene skulle komme ud, så de kunne få en dragt prygl. En natvægter, der kom forbi, blev overfaldet og gennembanket, uden at myndighederne inden for rådhusets knuste vinduer turde gribe ind.

Ved 24-tiden kom lægen sammen med borgmester Hau-

rum frem på trappen. Lægen erklærede, at karlen ingen skade havde lidt; men det var der ingen, der ville tro på. »Det er løgn«, blev der råbt, »lad os få betjentene herud, de må godt tage stavene med, vi skal tæve dem, så de bliver ukendelige«.

Borgmesteren prøvede at komme på talefod med folket, men det mislykkedes fuldstændig. Også den afgangsborgmester Sørensen prøvede; men det var som at kaste benzin på et bål. Alt blev kaos, brostenene fløj gennem luften, og fyrværkeriet bragede. Myndighederne opgav fuldstændig og holdt sig inden døre. Først efter at herredsfuldmægtig Bolvig ved 2-tiden om natten havde lovet, at Nandrupkarlen ville blive indlagt på sygehuset, og at hele sagen ville blive grundigt undersøgt, faldt der ro over gemytterne.

Ved 3-tiden var torvet tomt. Det lignede en valplads, optagne brosten, glasskår, hylstere til fyrværkeri, nedtrampede hatte, papir m. m. flød overalt.

Søndag aften var der igen opræk til uro, der samledes en del, særlig unge, mennesker på torvet. En lille flok drog ud til betjent Fransens hus, nogle ruder blev knust, en ung mand blev anholdt og to andre dagen efter. Politiet eftersøgte en sømand med træben. Det mentes, at han var hovedmanden bag lørdagens tumulter. Han blev ikke fundet, var rejst med et skib, der var afsejlet fra Nykøbing søndag morgen.

Apoteker Mads Thøgersen fik 50 kr. i bøde, og de unge mennesker 25 kr. hver.

Oprøret på Mors var godt stof i alle landets blade, men de fik snart andet at skrive om, en uge efter udbrød første verdenskrig. Bl. a. skrev Nefistofeles i Skive Folkeblad under overskriften: »Borgerkrig i Nykøbing på Mors« følgende kvad:

<p><i>- i år skal det være</i></p> <p>racerbaner</p> <p><i>Märklin</i> <i>Sprint</i> <i>Scalextric</i></p> <p><i>fra</i></p> <p>Nielsen & Søgaard</p> <p><i>Telefon 72 02 95</i></p>	<p>Dragstrup</p> <p>CEMENTSTØBERI</p> <p>Frøslev tlf. 74 42 11</p> <p>☆</p> <p>Alt i bygningsartikler rør og fliser</p>	<p>SMØRREBRØD</p> <p>☆</p> <p>VARM MAD</p> <p>☆</p> <p>GOD KAFFE</p> <p>Landmandshjemmet</p> <p>Nygade . Telefon 72 01 31</p>
--	---	--

Melodi: I de gode, gamle tider ...

Morsingboer har med hæder
alt fra Arrilds tider hævet Danmarks ry.
Man i sangen om dem kvæde,
at de var på flugt en gang med folk fra Thy.
Dog det er meget længe siden,
alt forandres let med tiderne, der går.
Modet jo vokser så småt med tiden,
nu helt drabelige slag på Mors man slår.

Lørdag aften sidste uge
tog en karl fra Nandrup sig en mægtig tår,
kræfterne han ville bruge,
og en Ørndrup husmand han i smader slår.
Men efter gængse Morsø-vedtægter
er det rent forbudt at holde sådan fest,
trende berjente dog ikke mægter
at få Nandrup-karlen ført udi arrest.

De drog deres gummistave,
svang dem rundt med både færdighed og fut,
mange led der gik af lave,
bissetænder røg der ud af mangan trut.
Publikum brugte de nævballer,
ingen større skade slagene dog voldt,
thi hårde som sten er de Nykøbing-skaller,
og hver nød er så sejg som bare Pochenholt.

Herredsmester Bolvig mødte,
ville tale folkemængden til fornuft,
krigsbegejstringen nødte
mester til at svinde hen som bare luft.
Mægtige hyl højt i luften gjalded;
barrikader stillet blev på gaden op,
brostenene ind gennem ruderne knaldede,
hele Rådhusortvets bro blev brækket op.

Bud der sendtes til hr. Haurum,
broderskabsforsonlighed tiltrænges nu.
Ak, forgæves han en slagbom
ville sætte for den rædselsfulde gru.
Oprøret lod sig ikke dæmpe
selv af en partifælle, E. B. Sørensen,
lysten til strid og lyst til at kæmpe
vared' ved til henad morgenbrækningen.

Næste aften man fortalte,
byen kommet var jo i besærker gang.
I kaschotten da man satte
derpå hele trende fyre på en gang.
Ovre på Balkan krigen raser,
alle landets blade følger flittigt med,
men sådan som de i Nykøbing braser,
det er værre, thi det er så tæt herved.

Landbrugs- og
Industrimaskiner
Reserve dele
Reparation

MORSØ MOTOR
Tlf. 72 08 66 *Kompagni*

Belysning

*...gode gaver
giver varige goder*

Vils Installationsforretning

Aut. el-installatør Jørgen W. Søgaard

Vils Mors . Telefon 76 70 36

Kære frue eller frøken

Mon De ved,

at Alice's Trikotage har et stort udvalg i
spinlon kjoler og dragter til de helt rigtige
priser, str. 38-52.

Mon De også ved

at vi har et stort udvalg i bluser og nederdele

Mon De endelig ved

at De altid er velkommen til at se og spørge
— vi viser Dem alt, hvad vi har.

Alice's Trikotage

Nørregade . telefon 72 04 04

kør sikkert

kør SAAB

Evald Kristiansen

Aut. SAAB-forhandler, Vils, telefon 76 70 10

Kommune- sammenlægningen

af Bertel Overgaard

Den 1. april 1970 sker der store forandringer i den kommunale struktur i mange kommuner her i landet. Her på øen bliver forandringen særlig stor. Mors, som hidtil har bestået af 15 kommuner, 1 bykommune og 14 landkommuner, bliver til en kommune, Morsø kommune. Dermed siges der kommunalt set farvel til noget gammelt og godt, som har bestået i mange år.

De 14 landkommuner har alle været styret og administreret af et folkevalgt sogneråd, der uden lønnet medhjælp har bestridt alle de kommunale opgaver, der er forekommet. Indtil 1933 udførte sognerådsformændene alt det manuelle arbejde alene. Fra 1. april 1933 blev der i alle landkommuner her på Mors valgt en kommunkasserer.

Omkring århundredskiftet besluttede alle sogneråd på Mors at oprette en forening til varetægelse af fælles interesser. Det første forberedende møde om sagen blev afholdt den 26. august 1899 på Industrihotellet i Nykøbing, det andet møde den 3. marts 1900 på gården »Højriis«. — Den første generalforsamling blev afholdt på Industrihotellet i Nykøbing den 26. marts 1900.

Foreningens navn blev Sognerådsforeningen for Morsø (siden er navnet blevet ændret til Morsø sognerådsforening). — Foreningens formål er ved sammenkomster at forhandle sager af kommunal natur.

Den første bestyrelse kom til at bestå af 3 medlemmer, formanden for Ljørslev sogneråd, hofjærgermester de Stensens Leth, »Højriis«, formanden for Frøslev-Møllerup sogneråd, fabrikant Andreas Vestergaard, Frøslev, og formanden for Lødderup-Elsø sogneråd, gårdejer Jens Lundsby, Lødderup.

Højjærgermester de Stehnsen Leth blev foreningen første formand. Siden har der været 8 andre.

Den første sag, bestyrelsen behandlede, var erklæring til Thisted amtsråd vedrørende en skrivelse fra Morsø Mejeristforening om dispensation fra det af amtsrådet vedtagne påbud, at der skulle bruges bredfælgede vogne til transport af mælk.

Dispensationen blev godkendt og anbefalet for mælkevogne, der fragtede indtil 1000 pund mælk.

Ved kommunesammenlægningen den 1. april 1970 vil Morsø sognerådsforenings eksistens ophøre, kommune-

grænserne mellem de 15 kommuner slettes. — Storkommunen Morsø bliver en realitet.

Selv om alle kommunalråd på Mors selv blev enige om sammenlægningen af alle kommunerne, er der nok flere af os ældre sognerådsmedlemmer, der med nogen vemod tænker på det, der sker. Meget godt slås i stykker ved nedlæggelsen af de små landkommuner, det undgås ikke, forhåbentlig vil fremtiden vise, at mere bliver bedre.

»Damsgaard«, Outrup, den 29. oktober 1969.

Bertel Overgaard.

Tromleselskab

Et lille hjertesuk, da det er sidste jul, hvor vi endnu har vore små landkommuner. Der vil sikkert blive mange ting, vi vil savne, men det er nu engang noget, der holder op. Vi må håbe, at alt bliver godt, foreløbig bliver det betydeligt dyrere. Jeg tænker på de møder, der blev holdt, hvor sognerådsformændene fra hele øen samledes og drøftede forskellige kommunale problemer på vor ø og ikke mindst den årlige tromlegeneralforsamling. I 1929 købte landkommunerne 2 vejtromler, een til Syd og een til Nordmors, og disse maskiner, med hver en dygtig tromlefører, som både kunne lede og selv udføre et godt stykke arbejde, har været medvirkende til, at vi har så gode og billige veje, som vi har. Måske kunne vi efter den tiltagende trafik ønske disse lidt bredere. Ved disse tromlemøder blev der drøftet nutidige og fremtidige problemer af kommunal art. Drøftelserne foregik i en hyggelig og kollegial atmosfære, mødet sluttede gerne med et par stykker mad, som måske også var medvirkende til, at mødedeltagelsen næsten altid var 100 procent. Sidste gang, der var kommunevalg, blev de 2 afgående sognerådsformænd valgt til en slags æresmedlemmer med pligt til at revidere regnskaberne uden honorar, og det foregik med stor grundighed, dog ikke uden en vis humor. Vi håber, at den nye kommunalbestyrelse for storkommunen vil få held og kræfter til at køre arbejdet igennem til gavn og glæde for vor kære ø's befolkning, så Mors stadig kan være et godt sted at bo.

L. N. A.

Hvor har det været kommunalt

De kommunalfolk på Mors de er nu så flinke og rare,
sagde kommunalreformkommissionen, så det skal vi let klare.
Bare væk med de femten kommuner, de er da blot til besvær,
nej, ser I bette folkens, nu skal I bare se her.

Een ø, Een kommune, det må sandelig blive vort svar,
så kan I her på Mors få det så skøn og så rar.
Det må da være det bedste, det må I da kunne forstå,
og det hele vil da også så meget lettere gå.

Og så får I bare en, ja, bare en administration,
og det koster jer bare ekstra, ja, bare en million.
Og så får I folk, der bedre kan sanse og samle,
det er jo dem, der skal til, bare væk med de gamle.

Al di nyk Lovve aa Cirkulære, ka di no ett fo i dje Hue,
di haa jo bar goen i den bette Skuel aa hjem ve dje Mue.
Di ka jo bejst den bette Tabel, aa æ Skatter blyvver smo.
Nej, no foe I nue, dæ ka den stuer, de ka I got truv po.

Ja, de vel no kom te aa go po en hiel nyk Meledik,
den sku jo gjæe blyv bejje, men de vel vi sien fo aa sik.
De blyvver jo Ingeniører, Inspektører, Direktører, dæ
komme te aa styer,
aa di æ sommen boed flink aa raar, men di æ saa skammeli dyer.

Der blev da snakket sammenlægning af alle på vor ø,
og det gik så nogenlunde, men da sådan pø om pø.
Nogle syntes måske, det blev vist noget forjaget,
men ingen var der vist, der dog var helt forarget.

Der ville da vist gå noget tabt herude på landet,
den gode forståelse og den nære kontakt blandt andet.
Vi har det rart, og vi kender hinanden og hinandens låder,
og derfor kan vi bedre hinanden hjælpe og hinanden råde.

Vi snakkede, om to kommuner på Mors måske var det bedste,
eller Nykøbing for sig selv og så to landkommuner det næste.
Men det blev knageme hastigt fejtet væk af bordet,
da kommissionen med hævet blik og alvorstemme igen tog ordet.

Og der blev sagt: Een ting det må I ikke glemme,
at uanset hvad I her på Mors bestemmer,
de ti nabokommuner til Nykøbing skal nu sammen,
da måtte vi alle sige: Nå, sådan — ja, og Amen.

Det voldte noget besvær med navnet til vor ny kommune,
det var kuns det lille ø, da kneb det med lune.
Det blev da drøftet på vor ø og også i vor presse,
det havde hele øens folks endda meget store interesse.

Men en ting er da sikker som Amen i vore kirker,
vi vil stadigvæk hinanden hjælpe og for det bedste virke.
Og da vil Morsø kommune, det herlige og gode navn,
komme til at klinge lige fra Skagen til selve København.

Og mon så ikke alle vi og alle vore gæster
stadigvæk vil sige: Jo, Mors det er nu det bedste.
Her er så kønt, her er rart, og her er fred og ro,
og her har vi det alle godt, ja, her er det skønt at bo.

Venlig hilsen til alle læsere og specielt til mine kollegaer.

Hans Rolighed.

Morsø klarer alt

- lige fra kærnen til Dem!

Græsfrø

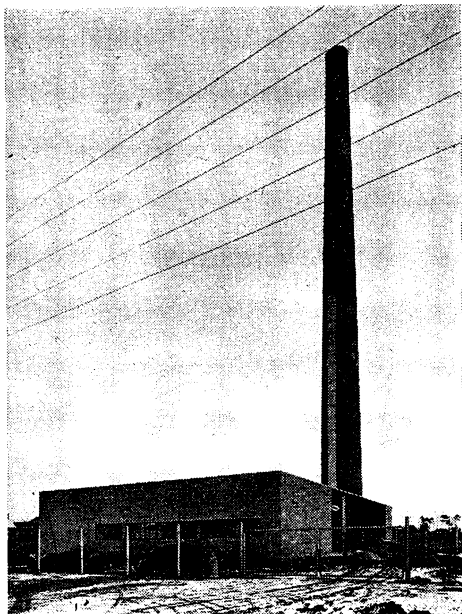
Plænegræsfrø

Kløverfrø

- øens frøfirma

Roefrø

Fjernvarme-
centralen,
Nykøbing M.

(proj. ing.:
H. A. Nielsen)

50 M HØJ SKORSTEN, INDVENDIG
FORET MED MOLER-RADIALSTEN

skamol

1/2 SKARREHAGE MOLERVÆRK

eras huse

før De bygger så tal med ERAS HUSE.
Vi bygger netop det hus, De ønsker. Vi ordner alt
for Dem, tegning, byggetilladelse, ansøgning om
forhåndslån og byggelån.

eras huse

er altid gerne til tjeneste. — Kom allerede nu, det
kan tage lang tid at få byggelån.

eras huse

ØSTER JØLBY TLF. 74 11 71 . 74 12 13 . 74 14 00

Sallingsund Færgesfart

*Overfart
hver hele og halvve
time*

Feggesund Færgesfart

*Overfart
hver hele og halvve time
time*

KUN FRA 7-24

...oplev julen
i hyggelige

Sallingsund **FÆRGEKRO**

Troldene ved vangeleddet

Et eventyr

Det var i gamle dage. Ude på marken, langt uden for landsbyen var der et led, som var indgangen til troldenes land.

Det kunne hænde, at byhyrden så et par trolde, som var henne ved leddet for at kigge ind i det forbudte menneskeland. De vidste nok, at de slet ikke måtte komme uden for indhegningen, for troldene og menneskene havde i Arilds tid indgået den aftale, at så længe troldene ikke generede menneskene og holdt sig hjemme på deres eget område, og menneskene ligeledes respekterede troldenes grænse og holdt sig til deres eget, ja, så længe kunne de godt leve side om side og være naboer og leve i nogenlunde fred og forståelse.

Næ, ind til menneskene kunne de altså ikke komme, men helt holde sig fra leddet kunne de dog ikke.

Nå, nu er det så længe siden, at vi skulle tænke os helt tilbage til vore tip, tip, tip oldeforældre for at have oplevet det, men det kan måske nok mere en og anden at høre om nogle skærmydsler, som nær havde ført til krig mellem landsbyens folk og troldene hinsides vangeleddet.

Når byhyrden nu havde set et glimt af trolde, kunne han ikke lade være at fortælle det hjemme til landsbyens børn, og det førte til, at tre drenge fik en uimodståelig lyst til at se troldene, skønt de også nok vidste, at de skulle vogte sig for at komme troldene nær.

Teodor, Magne og Harry taltes i al hemmelighed ved om i det mindste at liste sig så nær til leddet, at de kunne se ind i troldelandet, ja, muligt få trolde at se.

Nå, troldelandet var der nu ikke meget ved at se. Ødemarker, tidsler og tornebuske og andre grimme og særegne planter var det eneste, man så så langt øjet kunne række, det så ud som et stykke land, der lå hen uden pasning og pleje.

Drengene var nu kommet så nær, at de kunne se vange-

leddet og noget af troldelandet, og det lod til, at intet væsen eller levende kræ rørte sig, men det var der.

Pludselig kastede drengene sig ned og lå nu så flade som flyndere, de havde set noget bevæge sig inde bag leddet. »Det er vist troldene, der kommer«, sagde Teodor, og nu som de lå, var de skjult af siv og rør, så ingen så let skulle få øje på dem, selv om de var helt henne ved leddet.

Drengene ville selvfølgelig gerne se troldene, sådan på afstand da, men på den anden side var de jo også bange, især da, hvis det var den store trolde, der skulle dukke frem i næste øjeblik. For nok var der sluttet fred, men hvis troldene nu fik øje på drengene, så fik de muligt lyst til menneskekød, ja, så uimodståelig at de glemte både lov og ret, for troldene kunne man alligevel aldrig rigtig stole på.

I det øjeblik ville drengene hellere være i sikkerhed hjemme, men nu tænkte de, at det var bedst at ligge ganske, ganske stille, for selv om trolden ikke kunne se dem, kunne han måske lugte dem, for de vidste, at troldene kan lugte, at der er mennesker i nærheden.

Hvor længe de nu lå der og lurede, huskede de ikke senere, og havde de vidst, at det ikke var den store trolde, men kun nogle småtrolde, var de heller ikke blevet i skjul så længe. Teodor, som var fører for drengene, var den største, og det betød i tilfældet her mest, men da drengene ikke dengang gik i skole, kunne de heller ikke vide, hvem der vel kunne lære mest: regne, læse, skrive eller huske mange navne i geografi og så videre. Det var som sagt ikke noget, de havde brug for, men gode kræfter det var altid noget værd. De tænkte ikke på, at klogskab og omtanke til tider er mere værd end stærke muskler, for så havde de nok ikke båret sig ad, som de nu gjorde.

Det var altså Teodor, der endelig tittede forsigtigt frem, og hvad så han? Jo, helt henne ved leddet stod to

troldunger og hang, mens de var lige ved at stirre deres små griseøjne skæve for at se ind i menneskeland. Teodor dukkede igen ned, og I skulle ha' set Magnes og Harrys ansigter. De var ganske blege og fortrukne af skræk. »Det var bare to troldunger«, hviskede Teodor, »de er ikke ret store«. Magne og Harry så nu også op, jo, ganske rigtig to troldunger, vel på deres størrelse, stod et stenkast borte ved leddet. De havde små horn, der stak lidt op i et hårpurl, som vist aldrig havde været i berøring med kam og hårbørste, men når de havde horn, var de alligevel ikke helt små, for byhyrden havde sagt, at de først ved tolvårsalderen fik horn.

Men drengene havde som tænkeligt er en umanerlig lyst til at komme i lag med dem, det her var det mest spændende, de havde oplevet til dato.

Men hvordan skulle de dog bære sig ad. Nu er det, hvis de nu havde gået i skole, sådan som alle drenge nu om stunder gør, da havde det muligvis ikke blevet til det, som vi nu skal høre, for tænk, drengene her rejste sig nu op og gav sig straks til at råbe og pifte og gøre nar, og så var jo spillet begyndt. »Troldunger, troldunger«, råbte de, for de havde end ikke hørt så meget som et eventyr om trolde og vidste derfor ikke, at trolde ikke tåler at blive drillet, så bliver de helt umulige og uregerlige, de bliver som vilde katte, der river, bider og ikke aner, hvad de gør mere.

Magne og Harry ville ikke stå tilbage for Teodor og nu

lød det: »Troldpak, troldtøj!« Troldungerne blev helt desperate, de tog også på med at råbe og skribe og skære grimaser, så spyt og savl fløj dem ud af munden eller flaben, for deres mund var så bred, at den gik helt om til begge øren, og drengene, som før havde været nok så kæphøje, dukkede forskrækkede ned i usynligheden. Men trolde skreg og råbte:

*Tøsedreng, tøsedreng, skynd dig hjem i seng.
Fatter kommer om et minut, så er det slut.
I bli'r trillet i fedt og mel,
så skal I ædes til knas og kanel,
æsel, bæsel, bu, skynd dig, skynd dig nu!*

Men nu havde drengene fået nok, skrækslagne sprang de af sted alt det, deres ben kunne springe, og heldigvis nåede trolde dem ikke denne gang.

Men hermed var en lille krig i virkeligheden begyndt, for nogle dage senere opdagede oldermænd, at tre af hans får var blevet væk. Det havde troldungerne gjort, uden at byhyrden havde opdaget det, men oldermænd måtte enten anse fårene for tabt eller selv gå til trolde land for at prøve, om han kunne snakke godt med trolde og få fårene tilbage.

Oldermænd var forfærdelig gerrig og tænkte kun på sit tab, fårene skulle skaffes til veje, de var så og så meget værd, det var de bedste får i hele byen. Havde han nu taget

rekord RENS

Rekord RENS er en ny form for rens — en ny hjælp til husmoderen. Ikke kilo-rens, men kvalitets-rens til kilopris.

Nygade 17, telefon (07) 72 06 26

Tøjet bliver duftende frisk, let og skinnende rent. Regelmæssig rensning er en god økonomi. Tøjet beholder faconen.

rekord VASK

Sdr. Dråby, telefon 75 13 20

det mere med ro, ville han vel være kommet til fornøft, og bedre betænkt hvad han indlod sig på, når han troede at kunne tale trolde til rette, for det er faktisk en umulighed.

I dette tilfælde lod det dog som om, han skulle være heldig. Straks ude ved vangeledet traf han nemlig de to skarns-troldunger, som vi allerede har hørt om. Oldermændene kunne jo ikke vide, at de siden de havde truffet drenge derude havde været til stede hver evige dag for at få noget mere sjov ud af det. Det var det, de tænkte på, og de havde fået fårene lokket derom ved at bræge som små lam, og ladet leddet stå åben for dem.

Oldermændene klagede nu sin nød til troldungerne, om de vel skulle have set tre gode får, for han havde altså mistet sådanne. Troldungerne mente ikke at kende sådanne dyr, nej, det havde de aldrig, løj de. Nu stod oldermændene der — — »jo, det var da sådan nogen dejlige dyr med et godt lag to på, de skulle snart have været klippet«. Men nu lo troldungerne af fuld hals, dyr med to, nej, sådan nogle dyr havde de aldrig hverken hørt eller set, og de lo, så man kunne se dem helt ned i halsen.

Den stakkels oldermænd vidste hverken ud eller ind, de løj jo nok, de skarnsknægte, og han havde rigtig lyst til at give dem et par gode kindvarmere, men derved opnåede han vel blot, at de blev så stædige, at han aldrig fandt sine får. Han måtte pænt lade som ingenting. Han spekulerede imens over, hvordan han skulle få troldene og da ikke

mindst den store trolde til at afgive de kære tabte får, og pludselig siger han: »Løb hjem og sig til jeres far, at hvis mine tre får går her på den rigtige side af vangeledet i morgen kl. otte, så må jeres far få jagtretten på min jord til efteråret«. Og da småtroldene endnu ikke syntes, at der var noget, der hastede, sagde han: »Og I skal få sådan et lille lam til næste forår«. Nu kom der liv i troldungerne, og de benede af det bedste de kunne, og oldermændene grinede smørret i skægget over, at han alligevel kunne sætte fut i trolde. Han tænkte også ved sit løfte om jagten at ramme herremændene, som plejede at skyde alle hans harer uden så meget som at sige tak for det.

Ja, så gik oldermændene fornøjet tilbage, og da han syntes, at hele byens folk hellere måtte få at vide, hvordan han snildt havde underkøbt de lede trolde, tog han straks sit væderhorn og blæste folk sammen, sådan som han plejede ved deres rådslagninger.

Jo, han havde da sagt sådan og sådan, og der var ingen tvivl om, at fårene skulle være til stede næste morgen tidlig. Og oldermændene lo atter over sin store opfindsomhed. Men de andre lo ikke, en af bønderne sagde »Kommer først troldene over vangeledet, hvem kan så garantere, at han går hjem igen?« Alle kom til at gyse.

Når trolden ikke mere var bundet til sit ord og de gamle love, så hørte jo alting op. Intet var sikkert mere. Trolden havde frit spil. Hvis det behagede ham at gå videre over hele byens jord, så... Hvem var så i sikkerhed,

hele familiens juledrik er fra

MORSØ BRYGHUS

**Alt i glas
til nybygning**

Stort udvalg
i malerier
rammer
og relieffer

Jørgen Tolmer

Glarvester . tlf. 72 03 41 . Nykøbing Mors

Hold Dem til **VOLVO**
den holder til Dem!

Henning Dahl Pedersen

Tlf. 72 16 88 og 72 10 95
Vesterbro, Nykøbing Mors
aut. Volvo forhandler

*Lad Deres gæster
bo og spise*

Missionshotellet Bendix

telefon 72 00 44

Byens førende — ældst — størst — bedst

**I Hjemmebageriet, Nygade
og Leans bageri, Fruevej**

finder De altid stort udvalg i fine
hjemmebagte småkager og formkager.

LEANS BAGERI

Byens nyeste, med hjemmebageriets
gode kvaliteter. Brød bringes over hele
byen.

Lean Blaabjerg . Tlf. 720345

herremanden, ja, han var dog et menneske, men trollden, det var alle onde magter sluppet løs... for tre fårs skyld. Oldermændens utilgivelige dumhed stod pludseligt klar for alle.

Kvinderne begyndte at græde og klage: »Han tager os, han tager vore børn, han tager os allesammen«.

Nu først gik det op for oldermændene, hvad hans ubetænksomhed havde ført ham og hele byen i, hvilken ulykke der var i færd med at falde over dem. Han fortrød sin gerrighed, han ønskede sit løfte usagt... Hvad skulle de dog gøre?

»Nej«, sagde en af bønderne, »vi må forhindre, at trollden får lov til at komme uden for vangeledet«.

»Ja«, sagde en anden, »lad ham dog hellere få lov til at beholde de får. Hvis det blot var dem, det gjaldt, var der ingen nød, men det er trollden, der nu kan sige, at han har lov til at gå ud, der er hovedtingen. Vi må forhindre, at denne handel går igennem, men hvordan?«

Der blev stille et øjeblik, så råbte en kvinde: »Vi må skynde os, i morgen er det for silde«. Dette råb var fyldt af skræk, og alle tænkte atter på den store trold, som kunne bære en stor, voksen mand på sin lillefinger. Pludselig hørtes en barnestemme: »Faster FE må hjælpe os«.

Alle kendte faster Fe, for hun havde før hjulpet, når nogen havde været i nød. Faster Fe var en gammel, gammel kone, som boede tæt ved, men som vist for tiden lå syg. Mærkeligt at det skulle være et barn, som netop her ligesom havde givet nyt håb om at blive befriet for nøden, det var stedt i. Der blev atter uro i mængden, som nu råbte i munden på hverandre: »Faster Fe kan nok hjælpe, ja, ja, Faster FE!« Oldermændene måtte blæse i sit horn for at få ro, og gik nu hen til Teodor, da det var ham, der havde husket Faster Fe. »Hvad mener du med at sige: »Faster Fe vil hjælpe?« Nu var der det, at alle børn var en lille smule bange for Faster Fe, idet mange mente, at hun kunne trylle. »Hvordan mener du, Faster Fe kan hjælpe?« »Jo«, sagde Teodor, »hvis Faster Fe vil låne os, Magne og Harry og jeg noget usynligt-pulver, vil vi godt løbe ind og finde fårene«.

Folk begyndte at le så småt, det var da noget barnesnak, men nu var det oldermændene, der var alvorlig, for kunne der gøres noget, måtte det endelig prøves. Han sagde så: »Lad os blot høre, hvad der skal gøres?« »Jo«, svarede Teodor, »Faster Fe har sagt, at hun kan gøre mennesker usynlige, også for trolde, og når vi drenge blev usynlige, kunne vi løbe ind og få fat i fårene, og så, hvis vi finder dem, kan trollden ikke mere forlange noget til gengæld«.

Se, det var jo helt rigtigt, havde trollden ingen får at aflevere, kunne han heller ingen findeløn få.

Kunne dette bringes til udførelse, var det virkelig meget værd, ja, så var faren drevet over for denne gang. Men der var ingen tid at spille. De måtte straks igang med at få det udført.

Byens hurtigste løber måtte straks afsted til Faster Fe for at hente tryllepulveret. Hele byens velfærd afhang deraf. Blot hun nu var hjemme i sit mærkelige hus der-

oppe på egnens højeste top, som netop kunne skimtes over skoven, som groede på bakkesiderne.

Drengenes forældre var slet ikke glade for at lade dem tage ud på så vovelig en færd, og de spurgte, hvorfor de tre netop skulle afsted, der var da så mange andre, der kunne. Og nu fortalte Magne og Harry, hvordan de muligt havde nogen skyld i, at det var gået, som det var. Men drengene var ganske vist også noget betænkelige ved denne færd. Mens der taltes om, hvordan de ellers skulle bære sig ad, var løberen sendt afsted efter pulveret.

Han kom nu styrtende, så man næsten ikke kunne se benene på ham, og endnu inden han var helt i hold, sagde han: »Faster Fe er syg. Hun sagde, at hvis alle byens småpiger mellem 10 og 14 år ville skiftes til at våge hos hende, indtil hun blev rask, kunne de tre drenge gerne låne noget tryllepulver, som de dog kun måtte bruge, hvis de var i livsfare.

Tak, så langt, og dog hvad nu? Men alle pigerne var søde og gode og tilbød gerne en nats vågetid hos Faster Fe. Hun skulle ikke føle sig glemt og forladt.

Nu gjaldt det så om at få fat i tryllepulveret snarest. Imidlertid sagde en bonde: »Faster Fe har så mange tryllemidler, var det ikke klogt at spørge hende, hvordan vi skal gøre. Det blev da bestemt, at oldermænd og et par mænd mere skulle tage med og spørge Faster Fe til råds, men rask skulle det gå, thi det ville snart blive mørkt, og så kunne drengene ikke se til deres vigtige foretagende.

Faster Fe vidste virkelig råd, som de øvrige ikke ville være kommet på. Jo, inde hos troldene havde de kun geder, ingen får, og det letteste ville da være med et andet tryllepulver at skabe de tre forvildede får om til geder, så ville trolden jo ikke kunne levere fårene og dermed have tabt sin ret. Drengene skulle så liste sig hen til fårene, drysse lidt pulver på dem og samtidig sige: »Bliv en ged!« Derefter skulle de blot liste hjem igen.

Nu lød det næsten som børneleg at udføre, og alle var foreløbigt stillet tilfreds. Dog fulgte nogle af mændene med ud for at være drengene så nær som muligt, men da de nærmede sig vangeleddet, sagde byhyrden: »Nu er det ikke godt, at vi følger med længere, for skulle troldene se os, vil de fatte mistanke, og det vil gøre det svært for drengene«. »Ja«, siger oldermænd, »løb I så, drenge, men brug ikke usynlighedspulveret før end det er strengt nødvendigt og husk, det virker kun en halv time. Vi bliver her og venter jer tilbage inden solnedgang, for i mørket har det onde mest magt, og så...«. Drengene var allerede afsted, og snart var de inde i troldlandet.

Heldigvis lod det til, at der ingen trolde var lige ved, men der var så heller ingen hverken får eller geder at se. Først bag de næste bakker var der liv at se. Her gik en vældig stor flok geder i nærheden af en skorsten, som lod til at stå, ikke på et hus, men på jorden.

Det røg op af den, og nu sagde Teodor: »Åh, det er nok troldhuset, det er bygget nede i jorden, og kun skorstenen rager ovenfor. De er nok ved at koge aftensmad«.

Nu klynkede Harry: »Jeg tør ikke gå med længere, og

Husk **film og
blitzpærer**
til julefotografering

Morsø Boghandel

v. Aage Platz

ALGADE . TLF. (07) 72 03 10

MALERMESTER

Peter Christensen

Møllevej 25

Nykøbing Mors

Telefon 72 04 16

Simon Schøler

ELEKTRO INSTALLATØR

Grønnegade 10 . Nykøbing Mors

TELEFON (07) 72 06 58

Broderi og strik

Nordvestjyllands største specialforretning

i garn og broderier

fårene går helt henne ved skorstenen«. Det var rigtigt. Nu så de andre også de tre ulykkesfår — der var ingen tvivl. De måtte endda indenfor en indhegning for at komme til at drysse dem. Drengene var så bange, at de kunne mærke deres eget hjerte slå uden på trøjen, og de havde ikke meget mod i behold. Det blev igen den kække Teodor, der sagde, hvad der var nødvendigt. »Nu må vi først gøre os selv usynlige og så afsted ned og drysse fårene«. »Men når trolde ikke kan se os, så kan vi vel heller ikke se hverandre«, udbrød Harry. »Hvordan så, vi kan så ikke følges ad?« Næ, se det var jo rigtigt, først nu kom de til at tænke på den vanskelighed. Magne sagde: »Vi må tage hverandre i hænderne, og skulle vi alligevel komme bort fra hverandre, kan vi fløjte som regnsponer og finde hverandre«. Ja, sådan ville de gøre. Og så afsted. De var nu ved indhegningen, men knap nok henne ved fårene, da de hørte en frygtelig stærk og grim røst: »Hu, hu, jeg lugter menneskekød, er der nogen, hu, hu, jeg skal æde, jeg skal knuse dem, hu, hu!«

Drengene knugede hverandres hænder, men var lige ved at synke i jorden af skræk. »Husk at han ikke kan se os, og så hurtigt afsted«, hviskede Teodor. De nåede virkelig hen til det første får. Teodor hviskede, idet han dryssede lidt pulver på fårets ryg: »Bliv en ged!« Og det blev den. Også den næste gik det godt med. Men nu sagde Harry: »Se solen«, og da snublede Teodor og tabte den sidste rest af tryllepulveret, det vil sige, at nu kunne de ikke omskabe det sidste får, og de skulle væk, inden solen helt forsvandt. Slagne af rædsel så de den store trolde nærme sig, han må have kunne lugte, hvor omtrent de var ligesom en jagthund. De løb, alt hvad de kunne, og det var heller ikke for tidligt. Som de nåede vangeledet, så de, at de pludselig igen kunne se hverandre, men nu var de frelst for denne fare.

Næste morgen skulle så de tre får være ved vangeledet,

men i stedet havde den store trolde sendt et par småtrolde med det ene får med den hilsen, at de andre to får skulle komme om et øjeblik, nu skulle oldermænd blot skrive kontrakten under, så ville de komme. Se, det var jo løgn, og denne gang var oldermænd forsigtig. Han skulle ikke have nogen kontrakt underskrevet. Troldeungerne fortalte ikke, at troldefar havde været så arrig, at han ligefrem havde trillet sig i pløret og løbet sit hoved mod den store skorsten, så skorstenen revnede. Næ, troldeungerne passede på.

Hvis ikke han til syvende og sidst havde været så forfærdelig bange for disse elendige mennesker, fordi de havde disse kirkeklokker, som kunne sprænge hans store troldehoved i stumper og stykker, skulle han nok gå ind i deres område og trampe dem allesammen ned i den sorte jord.

Næ, oldermænd ville se alle tre får, så skulle der da intet være i vejen med at få kontrakt, bare kom med dem!

Næ, men nu kunne oldermænd alligevel ikke helt holde sig.

Troldeungerne sagde nemlig: »Vi kan heller ikke begribe, hvor de to pjalt får blev af, de var hjemme hos os i aftes«.

Det blev for morsomt for oldermænd. Han brød ud i en skoggerlatter og sagde: »Det kan vi takke vore tre tapre drenge, Teodor, Harry og Magne for, ha, ha, ha. De drejede jer en knap«.

Det skulle nu aldrig være sagt, thi et »ord flagret fra munden kan flyve længere end en fugl«, og det første troldeungerne sagde, da de kom hjem, var selvfølgelig det om drengene.

Den store trolde blev nu hvidglødende af raseri og svor på, at alle tre frække drenge skulle blive ædt inden et døgn var gået til ende.

Troldeungerne var ikke sene, de løb straks tilbage til

<p>Johansen & Pedersen</p> <p>*</p> <p>Tømremestre Telefon 72 11 39 Nykøbing Mors Gasværksvej 53</p>	<p>Bilen køber man selvfølgelig hos</p> <p>A/s Arne Rabenhøj</p> <p>Aut. GM-forhandler</p> <p>*</p> <p>Nykøbing Mors Telefon 72 15 00</p>	<p>Centrum Radio og TV</p> <p>Fjernsyn, radio el-artikler Philips byggesæt</p> <p>~ ~ ~</p> <p>J. SIXHØJ Ljørslev pr. Nykøbing Mors Telefon (07) 76 60 25</p>
--	---	---

vangeleddet for at lade menneskene vide, hvad der ventede.

Hjemkommen til landsbyen måtte oldermanden igen sammenkalde folk, at de kunne vide, at trolden efterstræbte de tre: Teodor, Harry og Magne.

Nu var man dog begyndt at håbe på, at faren var drevet over, og nu stod man straks over for et nyt problem. Hvordan skulle man redde de stakkels drenge? Forældrene var helt nedbøjede, den rasende trold kunne vel komme hvert øjeblik, ingen kunne besinde sig, arbejdet stod stille, rædslen lå over alle som en tung dyne, der kunne kvæle dem.

Ud over den nedbøjede skare, hvoraf mange græd, hørtes ingen anden lyd, da en gammel, rystende mandsstemme begyndte: »Hør, hvad jeg tænker: Når vore fædre i sin tid fik bugt med troldepakket og skabte fred, så må vi kunne som de. »Hvordan?«, vil I spørge, og jeg vil kun sige: gør som fædrene: de byggede kirkerne og rejste klokkestabler og drev de onde på flugt. Disse muligheder har vi endnu: byg en klokkestabel ude ved vangeleddet, lær børnene at synge en salme og hold således de onde trolde på afstand«.

Som den gamle talte, var det ligesom frygten gled fra landsbyfolket, alle så hen til ham, han stod som en profet for dem, glæden spirede frem i deres sind, de ville gøre efter hans ord.

Nu blev der travlhed, alle ville være med, de ville bygge et kapel ude ved vangeleddet og drive alle trolde væk, langt væk, så de aldrig mere skulle finde tilbage.

Den store trold havde raset hele formiddagen, og nu ville troldkællingen da, at han skulle spise til middag, men nej, han skulle ikke have kartoffelmelsgrød nu, han ville være rigtig sulten til sin aftensmad, når han skulle have menneskeungesteg, han slikkede sig allerede om munden ved tanken, men en middagssøvn ville han have, og så... så ville han gå hen og snappe de hanekyllinger til drenge, der sneg sig ind i hans rige, ulovligt, så kunne han også gå ind i menneskeland.

Langt hen på eftermiddagen vågnede trolden, skrupsulten, kastede gedeskindet til side og gik mod vangeleddet, nu skulle det ske.

Som han nu kom op ad bakken lød de første småklemt af den rejste klokke, trolden standsede og lyttede, hvad var det, var det salmesang. Nu tog klokkeren ordentlig fat, for han vidste, at han ville blive afløst, når han blev træt, thi alle ville i det første døgn skiftes til at kime sådan for troldepakket, at det skulle få ørerne sprængt, hvis de ville være her... men det ville troldene ikke.

Den store trold holdt sig for ørerne, krumbøjet som i stor pine traskede han tilbage til sit hus, råbte til troldkællingen og troldungerne: »Kom, flygt, skynd jer, inden mit store hoved sprænges af den skrækelige klang«. Halvblind løb han selv lige mod skorstenen, som nu væltede helt med et brag. Langt ind i menneskeland sås en røgsky, men det var også det sidste, man så til troldefolket bag vangeleddet.

*Homogeniseret sødmælk,
fløde og surmælksprodukter*

**i lystæt, bekvem og hygiejnisk
eengangsemballage**

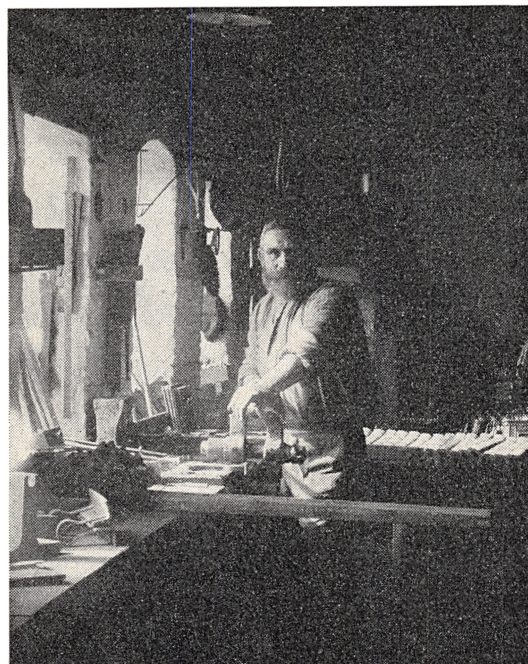
samt smør og PERLE IS

fra **Dueholm Mejeri**

... det førende mejeri

Den gamle smed fortæller

Ved oprydning af et dødsbo blev der fundet nogle optegnelser af smed Hans Andersen, født i Nykøbing 1850, død 1932.

Hans Andersen fortalte heri en del minder om jernstøberiet og N. A. Christensen. Vi lader Hans Andersen fortælle:

Min far var en af de første, der arbejdede hos N. A. Christensen, da han i 1853 startede jernstøberiet. Der var 6-7 mand beskæftiget. Som ti-årig blev jeg ansat i rensekammeret. Det var hårdt arbejde for os tre drenge. Vi stod under ledelse af en mand, der aldrig kaldtes andet end Jens Renser. Han var en hård mand og kunne finde på, når der var noget der hastede, at kalde os op midt om natten. Derforuden var han en gevaldig svirebror, som ikke engang »den gamle«, N. A. Christensen, kunne styre. Vi drenge fik 8 skilling om dagen.

Fabrikken havde til huse i en lille bygning; der blev

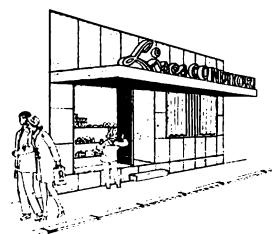
fremstillet hestegange og bilæggerovne. Kraften til maskinerne blev leveret af to heste, der var lejet af slagter Jansen. De var spændt for en hestegang. I 1862 fik fabrikken en 6-hestes opstående dampmaskine fra de Smithske jernstøberier i Aalborg. Den blev opstillet af en ung mand, der hed Petersen. N. A. Christensen beholdt ham på fabrikken som mester, og nogle år efter blev han vor første gasværksbestyrer.

Jeg husker tydeligt den dag, maskinen blev sat op og remmene begyndte at snurre og klapre. Da jeg havde set lidt på det, sagde jeg til min far, at jeg var svingel. »Er du svingel, din knægt«, sagde han og gav mig en lussing, så klagede jeg ikke mere over det.

1865 kom jeg i formerlære, men det varede kun et år, så rendte jeg af lære. Vi var tre lærlinge, og den ene havde fået et lommeur af sin far. Vi to andre var et par fyre, der ikke havde ur; men naturligvis ønskede vi et. Vi gik så op til fru Christensen og forelagde hende sagen. Fruen gik

Lises **CONDITORI**

Telefon (07) 72 11 25 - Algade 25 - 7900 Nykøbing Mors

med os ned på kontoret til N. A. Christensen og spurgte, om han ikke ville kautionere for et ur til os to fyre hos urmager Østergaard. »Hvad skal sådan et par knægte have ur for«, sagde han og så bøs ud. Men fru blev ved, og til sidst lovede han at kautionere for os. Men jeg fik ikke noget ur, for far sagde: »Nå, så du tror, du skal have ur, din hvalp, nej, siger jeg. Så røg det ur i luften.

Efter det kunne de ingen vegne komme med mig; jeg blev stædig, og kort tid efter rendte jeg af lære og kom i smedelære hos Schourup.

1871 fik jeg arbejde hos N. A. Christensen som smedesvend og var på fabrikken i 50 år. Vi begyndte kl. 5 om morgenen og holdt op kl. 7 aften. Den højeste løn, en smedesvend da kunne tjene, var 8 mark om dagen, 12 rigsdaler egentlig ved akkord var meget. Der blev drukket meget på arbejdspladsen dengang. Når der var fødselsdag fik vi punch og kager; men det var ikke så heldigt, for når formerne og smedene fik begyndt, havde de vanskeligt med at holde op. De fortsatte drikkeriet privat.

Det kunne ske, at »støveren«, således kaldte arbejderne N. A. Christensen, i sådanne tilfælde dukkede op og tog en fuld mand i nakken og bagdelen og smed ham ud af døren. Næste dag kom den angrende synder og bad om godt vejr hos den gamle (og bad om forladelse), og som regel fik han lov til at komme i arbejde igen efter en kort prædiken af »den gamle«.

Når »støveren«, der var tung af skikkelse og meget fåmælt, gik rundt på fabrikken i træsko, der var blanket med kakkelovnssvæerte, blev der altid bestilt ekstra, ellers kunne han godt finde på at daske let til en arbejder og sige: »Din dovne rad, tror du, at man kan tjene føden uden at bestille noget«. Han var en påholdende mand; det kunne således godt hænde, hvis man en uge havde en god akkord, at han sagde: »Du tjener nogle gode penge«, og man risikerede da, at han trak nogle penge fra.

Men på den anden side var han altid parat til at hjælpe, hvis der var nød, særlig når man gik omvejen af fru Christensen.

En af de store begivenheder var da fabrikken 1865-66 fik emailleværksted. N. A. Christensen havde fået fat i en arbejdsmand ved navn Mortensen, der havde arbejdet hos Anker Heegaard i København. Han mente at have afluret fidusen ved emailering. Han vidste også nok, hvordan han skulle bære sig ad, men det viste sig, at han ikke var klar over kemikaliernes sammensætning. En provisor på apoteket kom til hjælp, og i fællesskab lykkedes det dem at finde ud af emaileringen.

Efter at have arbejdet i 50 år som smedesvend, holdt jeg op i en alder af 71 år i 1921 og kom til at bo i N. A. Christensens stiftelse i Skovgade. Det er med vemod, man hører fabriksfløjten, som vi kalder: »Nu tuder æ støver«, og vide, at det er ikke mig, den tuder efter.

Giv en god julegave

fra byens førende
forretning inden-
for bøger, foto og
fyldepenne.

*Gladelig
Jul!*

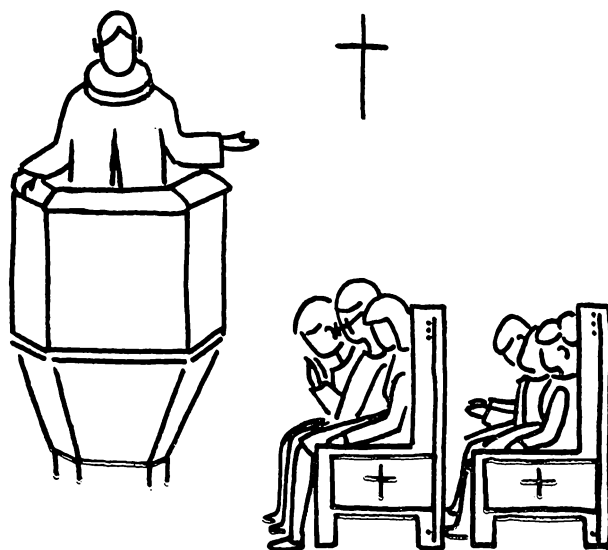
H. HANSENS

Boghandel

TLF. 72 17 77 . NYKØBING MORS

De Sejerslev konfirmander anno 1780erne

af H. Bakbo

Fra 1776 til 1794 er præsten i Sejerslev-Ejerslev-Jordsby Johs. Didr. Vilh. Westenholtz.

Hans kirkebogsføring er yderst omhyggelig, grundig og meget omfattende. For eksempel har han i konfirmand-listerne ikke blot oplysninger om hver enkelt og hans eller hendes forhold, men flere steder et »NB«, hvorefter han udtaler sig om konfirmanderne og sognene i almindelighed. Man må huske, at en væsentlig ting, endda oftest opfattet som en betingelse ved konfirmationen, var, at børnene havde »lært« deres kristendomskundskab.

Et år skriver han efter konfirmandernes navne: Overalt må jeg anmærke, at vor ungdoms viden er ringe formedelst den overalt herskende fattigdom, da forældrene ej formår at holde dem til skole, og om de end holdes til skole, så er skolerne i Hesselbjerg, Ejerslev, Jordsby og Dråby blot løbeskoler, hvor en ussel skolemester tjener for en ussel løn. Alle børn må følge i marken hele sommeren til langt hen på vinteren, så længe jorden er åben, og at ploven kan gå. Og om foråret, så snart frosten er ud af jord, og ploven kommer til gang igen, så er skolegangen forbi. I den hårdeste vintertid, når det knyger og fyger, må børnene ligeledes blive hjemme, og når vejene er onde, kan de ej heller komme til skolen, så er det sidste ord i denne sag, at barnets skolegang årlig har været 4 eller 5 ugers tid, undtagen

for dem, som i Sejerslev bor nær ved degnens og er den bedste ungdom, som jeg har.

For det følgende år hedder det: Da ungdommen dette år var så meget slette udi deres kristendomskundskab, så fortsatte jeg undervisningen af dem, og ingen blev konfirmeret. Men konfirmeres skal de jo, anfører præsten det kommende år og tilføjer: Følgende unge blev da konfirmerede, efter at jeg bestandig hver uge tvende gange hjemme hos mig og en gang ugentlig i kirken om søndagen havde undervist dem i et og et halvt år. Men en stor del af dem er dog ej så oplyste, som ønskeligt var, men jeg var nødt til at tage dem til konfirmation, fordi jeg ser, at de ikke bliver bedre, selv om jeg blev ved med at holde dem endnu længere.

Små lyspunkter er der dog. I 1784 har præsten en tjenestedreng, som har alle betingelser for at blive konfirmeret. Men drengens far kommer og beder præsten vente endnu et år, for han synes, at drengen er for ung. Dette glæder præsten, for det er så modsat det sædvanlige, at folk bliver vrede, når han er nødt til at udsætte et barns konfirmation.

Man må indrømme, at præsten i hvert enkelt tilfælde har vurderet barnets forudsætninger og vilkår. Om en dreng fra Salling, som han trods gentagne forespørgsler i

i Nykøbing

Telefon 72 15 11

Nautrup ikke kan få noget rigtigt at vide om, hedder det medfølelse, at det lidet, han ved om drengen, er, at han er opfødt med bettelstaven. Eller når det drejer sig om Niels, der er søn af en fattig borgermand fra Nykøbing. Faderen døde tidligt, og drengen henbragte sin barndom uden skolegang med at søge sit brød for folks døre, indtil han kom ud at tjene i Sejerslev og Jordsby og til sidst i præstegården, så hedder det fra præsten: Hans videnskab er ringe, men han er et smukt og skikkeligt menneske, og hans opførsel er god, så han kan blive konfirmeret.

I 1790 bliver det til en længere betragtning om, at når han giver konfirmanderne gode karakterer, så er det ikke fordi, børnene fortjener netop disse karakterer, men gør det i forhold til de andre på stedet. Han bruger som altid de latinske betegnelser: *laudabilis* = rosværdig, *haud illa-dabilis* = ikke rosværdig og andre.

Mine venlige læsere, siger han i denne sammenhæng, må vel forstå, hvad jeg siger med de karakterer. *Laudabilis* er her i mine sogne karakteren til dem, som kan sin forklaring udenad, kan læse de bestemte skriftsteder udenad og udi det vigtigste ret og rigtigt forklare de forekommende ord og besvare de givne kateketiske spørgsmål udaf hans egen forstand på en fornuftig måde. Bibelske spørgsmål i egentligste forstand må man ikke vente svar på, thi ingen af sådanne folk og de allerfærreste af gårdmændene i mine sogne har bibler, altså har de allerfærreste af min konfir-mationsungdom i hele deres levetid set en bibel. Skole-

mesterens søn havde ingen bibel, og hans far, skolemeste-ren havde virkelig heller ingen, før jeg i vinter gav ham en. Deres fattigdom går så vidt, at endogså skolemesterens kone må ud for at betle, thi skolemesterens indkomste er såre ringe. Når de bedste er således beskafne, kan man vel tænke sig til, hvor dårligt de ringere har det.

Mine nuværende lauddabilister ville i mit forrige em-bede være blevet anderledes bedømt. Men folk var der velhavende, hvorfor det lod sig gøre. Tilligemed havde jeg der gode skoler. Alt dette fattes her i Sejerslev, hvorfor jeg nu må lade mig nøje helt anderledes og lade passere alt, hvad passere kan. Men for at holde min samvittighed ren, tager jeg ingen betaling af de fattige, ej heller gaver. Den mest velhavende giver mig dog ikke mere end nogle skil-linger og måske en snes æg til, og kommer det meget højt da et par kyllinger, så jeg håber at have min samvittighed ren i henseende til betaling og gaver.

Læsemetoden med de unge har jeg måttet indrette gan-ske enfoldig, nemlig i almindelighed to gange om ugen i et halvt år. Jeg har forsøgt at læse med ungdommen i et helt år, halvandet år og to år, men uden nytte, de var til sidst ikke bedre end den første vinter, såsom de den første vinter stræbte med sig selv, siden er lysten forgået.

Hoveri, trældom, arbejde og armod forårsager, at det går her, som det gik udi Ægypten, 2. Mosebog, kap. 6, v. 9:

Dette sagde Moses til Israels børn, men de hørte ham ikke for suk og angst og svært arbejde.

Gaver der glæder

Saml på sølvtøj,
begynd med en
ske som julegave

Den eksklusive
gave i guld og
sølv får De hos

Cortsen

NYKØBING MORS . TLF. 72 11 33

- ✧ Prima møbler
- ✧ Udstrakt service
- ✧ Største udvalg
- ✧ Fornuftige priser

Vils Møbler

Brdr. Bjørnsgaard . Vils, Mors . Telefon 7670 20

Et sted alt...

Bygningsblokke og isoleringsblokke

Fliser og plantesten

Murer- og pudsemørtel

Færdigblandet beton

...alt på et sted!

Vils Cementstøberi

Beton- & Mørtelfabrik

v. Johannes Kankelborg Jensen

Vils . telefon 76 71 88

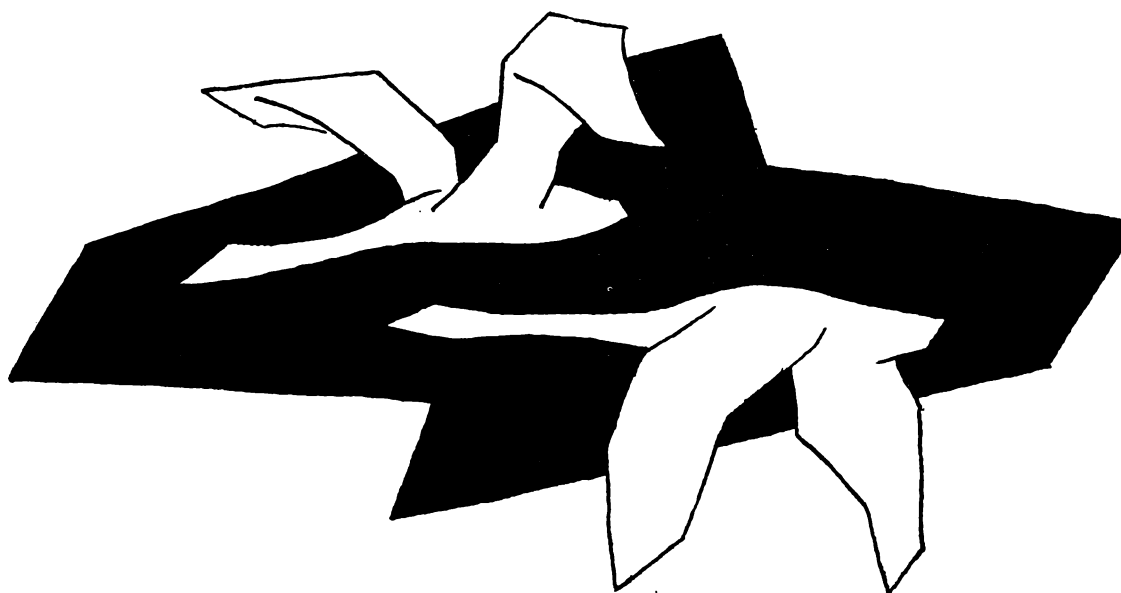
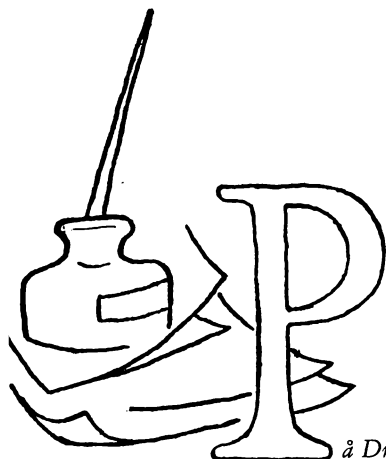
Jes Thiesen & Søn

TØMRERMESTRE

N. A. Christensvej 8

Telefon 72 02 33

å Dragstrup kirkegård, tæt op mod altermuren, står en gravsten med følgende inskription: »Cæcilie Bolette Svendsen, født 16. juni 1854, død 16. august 1870.

Anders Hovmøller Svendsen, født 29. oktober 1856, død 10. januar 1871«.

I graven ligger to søskende, der døde med nogle få måneders mellemrum i en meget ung alder; Cæcilie blev 16 år og Anders 14 år.

De var født og opvokset i nuværende gårdejer Odgaards gård i Dragstrup, der ligger tæt ved stranden og den gamle vikingeborg »Kobbervold«. De to steder fik stor indflydelse på Anders'tanker i hans barndom. Efter hans død fandt man en stor stak tæt beskrevne papirer.

Vi lader Anders selv fortælle; husk på, det er skrevet af en dreng på 10-14 år:

MIT LIVS EVENTYR

På en gård ved Dragstrup vig i nærheden af oldtidens borgplads »Kobbervold« boede Svend Magnusen Hovmøller og Kirstine Andersen. De havde to småpiger, Sidsel Bodilsine, som tidligt døde, og Cæcilie Bolette og så havde pigerne en halvbroder, Kristen, men den 29de oktober 1856 forøgedes børneflokken idet den lille Anders den dag første gang så lyset.

Det første, jeg kan huske, er, at jeg og min lidt ældre søster legede. Om sommeren havde vi stalde og lader og en hel masse heste og køer. Jeg passede kvæget, medens hun gjorde rent i stuerne. Småsten, som vi fandt på vejen og ved fjorden, var vore heste og køer. Vi høstede græs med en kniv og kørte det hjem i vor lade, jeg var hest,

Cæcilie kusk, og vognen en gammel træsko med en snor i. Om vinteren sad vi ved vinduerne og så på, hvorledes sneedunene faldt ned en efter en, sværmede rundt for tilsidst at lægge et stort hvidt liglagen over hele jorden. Når så frosten dannede isblomster på ruderne, så varmede vi kobberskillinger og gjorde med dem runde kighuller for at se ud på sneen.

Jeg styrede tidlig min gang ned til fjorden — ja den hvide strand har tit været min kjæreste legeplads. Især syntes jeg, det var skønt, når solen gik ned bag Thylands banker, og dens sidste stråle spillede i hver bølge på fjorden. Ja da opholdt jeg mig gerne der, ti jeg synes alt var glæde og fred, og det kan nok være at jeg især der ved fjorden i aftenskumringen fik det stille naturfreds indtryk, som senere har fulgt mig. Det var, som om jeg skulle lære af naturen.

Der var dog et sted til hvorhen min længsel droges, og det var borgpladsen Kobbervold. Der dvælede jeg i mine første barndomsdage, og did går jeg gerne endnu.

Disse to steder har senere i mit liv dannet de to store hovedtanker, der har lagt sig i min sjæl, og som bestandig har kæmpet om magten over mig.

Det var fredens og kampens tanke der blev lagt i mit sind og mit hjerte. Ti ved at se den stille gyngende vandflade, hvorpå solen kastede sine stråler, og så siden at se himlen med de mange mer og mer tindrende stjærner, og så den stille dybe naturfred, der herskede hernede, den kunne umulig stemme mit hjerte hårdt. Nej, jeg blev så opfyldt af inderlig fred og stille ro, og jeg var så vemodig glad og kunne da ret takke Gud for det milde han gød i mit hjerte. Kom jeg så siden til borgpladsen, hvorhen jeg som sagt gerne gik, så drømte jeg om fædrenes kamp og sejr, og her voksede den tanke, at jeg ville blive som de,

Holger Clemmensen

morsø·korn

**Kolonial
Foderstoffer
Gødning
Brændsel**

Nykøbing Mors

Havnegade 15 . tlf. 72 0045 . 72 01 66

**Det moderne
køkken
finder De hos**

**- Deres
køkkencenter**

SALLINGSUNDVEJ . TELF. (07) 72 16 66

nemlig en kriger, for ret at kunne styrte mig i kampens vilde tummel.

Ved fjorden drømte jeg om Gud og om at blive en Ansgar, der ret kunne tale Guds ord til det danske folk — ja rejse ud og forkynde det levende ord for hedningerne.

På borgpladsen ville jeg være en Holger Danske, vokse op, blive stor og engang frelse mit fædreland af voldsmandens klør.

Disse drømme havde jeg, da jeg var 7-8 år og på den tid kom min morbroder Hans Kristjan Hovmøller herved til Dragstrup, og ham skylder jeg meget af min oplivelse, opbygning og åndsdannelse. Med ham havde jeg min første skolegang, som mest gik af ved samtaler. Vi gik med hinanden ud i den fri natur og læste i den store bog, hvor Vorherre taler så levende til os gennem alt det skabte. Ja, jeg forstår nu så godt, at det har haft stor indflydelse på mig. Så mit hjerte tidlig er bleven åbnet for alt det ædle og store i naturen, og i menneskeslægtens levnedsløb.

Da jeg var otte år, altså skolepligtig, kom jeg op til Vester Jølby statsskole hos den gamle lærer Bjørndal. Det meste vi fik der, var lange udenadslektier og regning. Jeg skrev allerede den gang en slags stil og breve om Holger Danske, Dagsmars rejse til Rusland, breve til og fra soldater.

Den stive skoleform i statsskolen passede mig ikke; selv om jeg som 10 årig sad på den første bænk, takket være at jeg havde læst meget, før jeg kom i skole, og fordi jeg var god til at høre og huske, hvad der blev sagt i skolen.

Da friskolen i Dragstrup den 20. oktober 1866 startede, var jeg med. O, hvor det var herligt for mig at høre et levende ord i stedet for at sidde og tygge i lektierne. Nu kunne mit hjerte få, hvad det længtes efter. Vor lærer, Peter Jensen, var så hjertelig og mild og vidste rigtig at finde vej til vore hjerter. Han var kun på skolen et årstid, og så fik vi Lars Vad fra Hvidbjerg, han var en hjertelig karl, men vi beholdt ham kun den sommer, han rejste til højskolen Sagatun i Norge for at være elev. Vi fik atter en ny lærer, Peder Sørensen fra Tæbring. Hos ham skulle vi igen til at læse lektier, og det var jeg ked af.

Vi skiftede tit lærer, og det er ikke altid så heldigt, hverken for børnene eller lærerne, da de næsten altid er fremmede for hinanden. I foråret 1868 fik vi vendelboen Søren Olesen. Det var en rigtig kraftkarl. Han kunne rigtigt nok fortælle, så vi både kunne høre og se det fortalte.

Jeg kom nu rigtig til helt at leve mig ind i historien og menneskeslægtens levnedsløb. Søren Olesen blev indkaldt til soldat, og vi fik sjællænderen Morten Jensen, en kærlig og poetisk karl, talte så hjertelig jævnt og simpelt til os, så der begyndte ligesom noget nyt at gå op for mig, og det var vel nærmest for det kærlighedsliv, som der var mellem børnene i skolen.

Så kom sommeren 1869. Jeg var da tolv år, gammel nok til at gøre gavn ved gården. Jeg blev derfor nu hyrdræng og passede hver dag 20 stude og køer samt heste og får. Det var ikke rigtig efter mit hoved, ti jeg ville hellere

læse og skrive. Vinteren 1870 kom jeg i Gatstrup friskole, hvor Søren Olesen var blevet lærer. Jeg levede her et rigtig skønt liv, ja den vinter var rigtig en gæringstid i mit liv, og jeg håber, at udviklingen snart vil komme. Jeg var glad og skrev en del af mine tanker ned på papiret, jeg skrev en historisk fortælling, »Ansgar, Nordens apostel«, og en mindre, »Johannes og Ebbe«. Jeg skrev anden årgang af mit blad »Mjølner Thors hammer«, der indeholdt stykker af politisk historisk værdi.

Vil man sige, at jeg skrev om meget mere, end jeg kendte til, så vil jeg svare: »Ja, men jeg er dog glad ved det, ved hvert stykke, jeg har skrevet, da det er et minde fra de forskellige stadier i min udvikling.

Ja, så kom sommeren; men jeg var syg næsten hele tiden og måtte for det meste holde mig inden døre. Ja, så langt omtrent, til mit fjortende år, er jeg nu nået i min livshistorie. Gud har ført mig, og han vil fremdeles føre mig fremad og hjemad.

Anders Hovmøller Svendsen.

Han skrev en meget udførlig dagbog fra 6. august 1866 til to dage før sin død, 8. januar 1871. Dagbogen bærer præg af hans barnlige og dog så voksne tanker, der er nedskrevet samme dag. Han har skrevet om alt, hvad der rørte sig i ham, hvad han har hørt og set i hjemmet og i skolen. Den bærer stærkt præg af de kraftige brydninger, der var imellem drengens to sind, som han selv siger, om det er som en Ansgar eller en Holger Danske han skal bygge sin fremtid, en ting er sikker: Han vil være noget stort. Han skriver selv »Man siger, at om hundrede år er alt glemt, men jeg tror og håber, at mit navn vil blive husket og nævnt om hundrede år«. Det var i 1869. Den lille bondreng, der hellere ville læse og skrive end passe køer fik ret; nu i 1969 er hans navn blevet nævnt.

Hans Kr. Hovmøller, der var boghandler i Nykøbing og morbror til Anders, samlede efter drengens død det rigtige materiale sammen og udgav i 1871 en lille bog med uddrag af dette. Denne bog var ikke beregnet til salg, men som gavebog til familie og venner, men efterspørgselen var så stor, at Hovmøller i 1881 fik højskolelærer Søren Olesen, der havde været lærer for Anders, til at bearbejde og udgive en anden udgave af »Barnesyn og ønske« af Anders Hovmøller Svendsen.

Bogen var en gave til friskolen og kostede en krone, der gik ubeskåret til friskolens arbejde. I dag eksisterer der vel kun nogle få eksemplarer, og historisk arkiv er meget interesseret i at få nogle, da det vil have stor betydning for fremtiden at kunne studere denne bog, der giver en meget god tidsskildring.

I »Barnesyn og ønske« er der foruden »Mit livs eventyr« og »Dagbogen«, »Mjølner Thors hammer«, der er en kopi af »Børnernes Blad«, som Hans Kr. Hovmøller var redaktør og udgiver af i 6 år, men i modsætning til dette

HUSK MIG LIGE PÅ, AT VI SKAL HA' KØBT VEJSALT, EMMA . . . !

JA - KØB ANTI - SNE VEJSALT

HOS

A/S Nykøbing Nye
Tømmerhandel

Grønnegade . Nykøbing Mors
Telefon 72 14 55

Byens største udvalg

*i alt indenfor
bageri
og konditori*

Krabbes **Konditori**

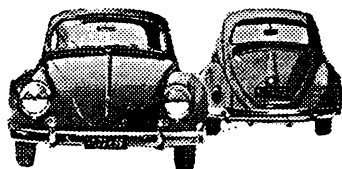
NYTTIGE *Julegaver*

Køb praktiske og nyttige julegaver. Vi har til alle priser.

hos

Vald. Blaaber Tlf. 72 04 60

Se vore udstillinger

Til alle bilister på Mors

Vi bygger for Deres sikkerhed

Fra begyndelsen af 1970 har vi en moderne prøvestation, hvor De – uanset bilmærke – kan få foretaget alle prøver på bilen. – Vi bygger også moderne sprøjtemale-anlæg med thermoovn til varmelakering af biler – og moderne pladeværksted. Vi glæder os til at kunne betjene bilisterne med denne nye form for service.

Johs. Kirkegaard

Aut. folkevognsforhandler

tlf. 72 11 44 *, Fruevej 30-32, Nykøbing Mors

blad, der på det tidspunkt udkom i 2000 eksemplarer en gang om ugen, så var der kun et eksemplar af »Mjølner Tors hammer«, som han skrev et af hver uge gennem flere år; men som aldrig før efter hans død kom uden for hans eget lille kammer. Det blev gemt under en løs sten i gulvet. Om formålet skriver han selv:

MJØLNER TORS HAMMER

(Et folkeligt ugeblad)

udgivet af

Anders Hovmøller Svendsen i Dragstrup.

Under dette mærke håber jeg igen til vinter at udgive mit dansk-nordiske folkeblad for danske mænd og kvinder. Bladet leveres på et ark en gang om ugen og vil indeholde stykker om Danmark og om enhver gren og løftestang, der kan hjælpe vort kære fædreland ud af trældommens tunge og mørke åg og frem til frihed og lysere dage. Ja, bladet vil drøfte Danmarks stilling i det hele, vil tale frit til det danske folk. Endvidere om flere ting som folkemøde, fri-skolen, højskolen og rigsdagen.

Det var høje idealer, men han skrev virkelig meget om alle emnerne. Vi citerer to små artikler:

JÆVNT

Der blev en dreng født i en bondegård. Han blev døbt og kom til at hedde Jens. Han voksede op, kom i skole, fik prygl, slap så endelig ud af skolen, blev konfirmeret, og fra nu af arbejdede han strengt. Han fik et lommeur, røg tobak, skræede, var til leg og sjov hver søndag aften og fik så en kæreste, som hed Maren. Han kom i kongens tjeneste, som han var ked af, fik atter prygl. Men da han kom hjem, brovtede han sine bedrifter som soldat. Han gik nu til Maren og spurgte hende, om de skulle gifte dem, og hun sagde ja. Brylluppet blev holdt, og de fik sig et hus med to køer til. De arbejdede strengt og havde ikke sans for andet end deres jord. Så fik de børn, blev gamle, og et af børnene fik huset efter dem. De gamle døde og var snart glemte.

Se — det er en bondes livshistorie.

JULESTJÆRNEN

Det var juleaften — en gammel, hvidhåret mand sad i sin lænestol og fortalte en lille dreng om julestjernen, der tændtes for så mange år siden, da der var et stort mørke over landene og hjærterne, og han fortalte så dejlig om stjernen, så drengen ret opmærksomt lyttede til. Men da den gamle holdt op med at fortælle listede drengen sig ud, mens de andre folk spillede kort om nødder.

Drengen ledte blandt stjærnerne efter julestjernen, der jo efter den gamle fortælling var tændt hver juleaften og strålede langt klarere end de andre. Han så nu i øst en, der var rigtig klar. »Det må være den«, tænkte han og løb

højteglad ind og fortalte med høj røst: »Nu har jeg fundet julestjernen, og den skinner så klar! — Åh, kom bare ud og se, hvor dejlig den stråler!«

Men kortspillerne vendte ej engang hovedet om, kun en svarede tvært: »Åh, det er noget sludder, dreng. — Der er ikke flere stjerner i aften end andre aftener. — Det er noget sludder og løgn, som den gamle stodder har fortalt dig. — Ham skal du aldrig tro på«. — Der lagde sig en sky over drengens glædestrålende ansigt.

Vi blader videre i bogen, kommer til Grundloven for Anders, der består af 7 punkter, hvorefter han prøvede at leve sit liv. Og kommer til afsnittet, hvor han fører samtaler med sig selv ved fjorden og ved den gamle valplads. Her skal gengives:

MIN GENGANGER OG JEG I SAMTALE VED FJORDEN

Gengangeren: Jeg har noget at laste hos dig, og vi er her i ro for menneskevrmlen, så skal jeg fortælle dig lidt om min mening.

Mig selv: Å, lad mig bare være fri. Hvad har du vel at sige og rette på mig? Jeg synes, at jeg er så ordentlig og skikkelig som nogen.

G.: Ja, netop! Du er ordentlig. — Du bilder dig det ind; men det er tit i uorden der inden for skalden, for mængden ser, du er forfængelig.

M.: Det ved jeg virkelig ikke. — Jeg er så ydmyg som nogen og tør knap se højere end til præstens morgensko.

G.: Ja, det er kun skinydmyghed for at komme i godt ry hos visse folk. — Nej, du skriver alt for meget. — Du skriver digte, ugeblade og så videre, som er alt for ulige for dig. Du skriver rask væk om konger og fyrster, bedømmer alt, som du i grunden slet ikke kender og slet ingen mening kan have om. — Hvad svarer du dertil?

M.: Å ja, — jeg vil gerne tilstå, at jeg har skrevet meget og skriver meget, som der skal langt større mænd med meget mere indsigt og erfaring til ret at dømme. — Men det kan da heller ikke nægtes, at jeg er et godt hoved. — Vis mig en bondedreng på Mors, der så godt som ved egen hjælp er kommet så langt og så vidt i alt som jeg.

G.: Ja, jeg skal aldrig nægte, at du har et godt hoved; men det er da at takke Gudfader for, og jeg mener, at al din klogskab ikke var meget bevent, hvis han ikke hjalp — og for resten vil jeg minde dig om, at dit gode hoved er en god gave også fra Vorherre — dog var det bedre, om du havde lidt mere af et godt hjerte.

M.: Ja, hjertet er en god ting, men hovedet må vi da heller ikke glemme. — Filosofi, tænkning, må der til; vi kan da ikke sådan tage på alt i blinde. — Vi har da lov at bruge vor forstand, og den er en god ting, så jeg smiler kun af de godtfolk, der foragter forstanden, som en djævels ting, ti derved fradømmer de sig næsten selv al forstand.

Anders var ofte syg i sin barndom, han havde haft skarlagensfeber og brystbetændelse, og sommeren 1869 tilbragte han i sengen. Søren Olesen fortæller, at en dag i efteråret 1870 var han ude at gå en tur med Anders, som sagde: »Jeg ved godt, at jeg ikke bliver gammel, men jeg vil være glad, så længe jeg kan og nyde livet i Vorherre«. Og så stemte han i med en sang.

Anders døde den 10. januar 1871, kun 14 år gammel. Den 18. januar forsamledes ca. 150 mennesker fra nær og fjern. Skønt han var ung, havde han dog mange venner, der fulgte ham til graven på Dragstrup kirkegård.

Hans og søsterens grav er stadigvæk at finde øst for altermuren.

Anders var ikke en helt almindelig bondedreng, hans tanker har, selv om de er 100 år gamle, bud til mennesket selv i vor fortravlede tid. Desværre er der vel nok kun få eksemplarer af bøgerne tilbage. Det vil være af stor betydning, om der var mulighed for, at historisk arkiv kunne erhverve nogle. Adressen er: Byhistorisk Arkiv, Biblioteket, Nykøbing Mors.

Tjen 250 - 300 kr. NU
Zig-zag kr. 598,-
Udb. kr. 150,- pr. måned kr. 40,-

ROYAL SYMASKINER
SENSATION!
NY FRIARM ZIG ZAG

Letvægt, svr. ærmer, lynløse, kaster over sømme, De sparer 397.

Kaster over sømme, svr. knaphuller, let at betjene, stort tilbehør.

HANDMODEL fra 348,-
Royal-fabrikkerne giver 25 års garanti. Gratis service og svr. kursus medfølger. Deres gamle maskine tages med i handelen. Lette betalingsvilkår.

998,-
NYTTESØM 1385 - 1095

SYMASKINECENTRALEN
Nygade 17 . Nykøbing Mors . telefon (07) 72 15 72

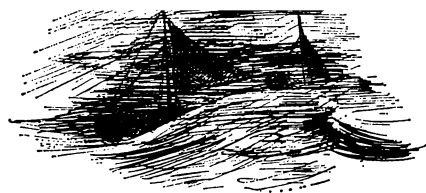

Vi står gerne på hovedet for at gøre kunderne tilfreds

Symaskinecentralen

Nygade 17 . Nykøbing Mors . Telefon (07) 72 15 72

Skibsbyggeri

Gokstadskibet fandtes i 1880 nedlagt som en gravsætning i den store Kongshøj nær Sandefjord, dette skib er 24 meter langt, 5 meter bredt og er ligeledes klinkbygget og udført af egetræ, men dobbelt så bred som Nydamsbåden og havde således en betydelig større lasteevne.

Osebergskibet stammer fra det ottende århundrede, dette skib har helt andre linier, det er lavere og slankere og mere egnet til indenfjords sejlads, det har sandsynligt tjent som lystfartøj for den dronning, hvis gravminde det er blevet, der er her skabt et skib med fornemme linjer, og det vidner om stor skibsbygningskunst, som uden teoretisk viden har nedarvet sig gennem mange generationers arbejde med skibe og fortrolighed med søens vilkår.

Det er bevist gennem praksis at for eksempel Gokstadskibet var meget sødygtig, idet nordmændene i året 1893 byggede en kopi af skibet til fremstilling på verdensudstillingen i Chicago. Under ledelse af kapt. Magnus Andersen sejlede dette skib fra Bergen den 1. maj 1893 og nåede allerede til Amerika den 13. juni samme år efter en udmærket overfart.

Af samme type som Gokstad- og Osebergskibet har også det danske vikingeskib fra Ladby været, dette skib fandtes i foråret 1935 af apoteker Helvig Mikkelsen, Odense. Findestedet ligger nordvest for Kerteminde i en vig af Odense Fjord. På Helvig Mikkelsens initiativ og offervilje blev dette vikingeskib udgravet. Skibet, der var bygget til sejlføring, har ikke som de øvrige kunne flyttes, det er derimod konserveret på findestedet og ved hjælp af en betonstøbt overbygning bevaret i højen, hvor det fandtes.

Medens de ældre danske og norske fund er ofre til krigsguden nedlagt efter en kamp af den sejrende part, er Ladby-skibet såvel som Gokstad- og Osebergskibet en grav, en fyrstelig person er således begravet i sit skib.

Med disse skibe for nordboerne viden om. De drog på langfart som købmænd, medbringende deres lands produkter, og hjemførte ting, som man havde brug for hjemme i de nordiske lande. Ofte drev de sørøveri, det var jo lettere at smutte i skjul i en ensom vig og derfra kaste sig over forbipasserende skibe og røve ladningen, end at hente varerne langt borte.

- ✧ Jord-, vej- og kloakarbejde
- ✧ Udgravning af byggegrunde
- ✧ Brolægning og asfaltering
- ✧ Sværtransport med blokvogn

Tilbud gives uden forbindende

Entreprenør- og ingeniørfirmaet

Vagner B. Sørensen

Algade 28 . Telefon 72 15 88

I løbet af det ottende århundrede glider vi gradvis over i den periode, vi kalder vikingetiden, og som strækker sig ind i den historiske tid. Under denne huserede nordboerne viden om og blev en rædsel for beboerne langs Vesteuropas kyster. Skønt vi kun kan føle os frastødt af den råhed og brutalitet, de udfoldede, kan vi dog også med glæde erkende deres gode egenskaber. Vikingerne var udmærkede købmænd, og de var ikke mindst fremragende søfare. Uden nautiske hjælpemidler sejlede de på erfaring og instinkt ledet af solen og himlens stjerner, først langs kysterne og siden over det åbne hav. Disse rejser, såvel som de lange togter til England, Island og langs Spaniens og Frankrigs kyster, ja, helt til Italien, vidner ikke alene om vikingeskibenes fremragende egenskaber, men tillige om nordboernes udmærkede dygtighed som søfolk.

Et meget interessant fund er sket for ganske nylig, idet man i Kolding Fjord har fundet et handelsskib på ca. 24 meters længde, og ved undersøgelse er det konstateret, at skibet stammer fra det tolvte århundrede og er bygget af eg, og i modsætning til vikingeskibene, der var surret sammen, er det i Kolding Fjord fundne skib samlet med trænagler, og denne byggemåde har holdt sig helt til vor tid, idet vi i 1908 byggede skibe, der til dels blev samlet med trænagler.

Det egentlige organiserede skibsbyggeri begyndte først her i landet i året 1631, idet Christian den IV i brev af 10. april 1631 bevilger, at borgmester og råd i København må antage en skibstømrermester og 20 skibstømrersvende, og at disse må nedsætte sig i staden og være fri for kongeligt arbejde og udskrivning samt i 6 år være fri for kongelig og borgerlig skat og tyng.

Christian den IV udstedte en forordning om bygning af skibe til hjembringelse af salt, og som tillige kunne ind sættes til forsvarsbrug. Meningen hermed var at gøre dansk handel uafhængig af Hansestæderne, hollænderne og englænderne. På dette tidspunkt kneb det med at få salt til Danmark på grund af den spansk-nederlandsk krig. Desuden skulle konkurrencen med Hamborg optages, vi skulle således selv overtage handelen på Østersøen som på de andre have.

Der var imidlertid store vanskeligheder med at få skibsbyggeriet i gang, idet handelsstanden manglede penge og var i meget ringe grad indstillede på handel med udlandet. Christian den IV ville imidlertid have en storhandel i gang, derfor grundede han også et østersøisk, et islandsk og et østasiatisk kompagni, men der var ikke held med nogen af selskaberne.

Med skibsbyggeriet gik det derfor dårligt, idet mange af de nybyggede skibe solgtes til udlandet, hvorfor der ved forordning af 11. maj 1634 blev forbudt at sælge skibe, store eller små, som var byggede i Danmark, til udlandet, før de var brugt her i landet i 10 år. Dette forhold blev senere skærpet på grund af krigsforholdene, ligesom der blev givet skibsbyggere toldlettelser m. v.

I året 1676 byggedes der på danske værfter ialt 22 skibe, men det gik stadig sløjt med byggeriet indtil 1692, da

Trælast

stort velassorteret
og vellagret lager

Ovntørret træ
fra egen
damptørreovn

Grunlagt 1865
Telefon 721622

*Specialforretning
i bygningsartikler*

Gulvbelægnings-
materiale

Imprægnerings-
midler

Isoleringsmaterialer
m. m.

Skal De bygge?

se da vore
prøver på

maskinstrøgne
blødstøgne
børstede
prægede
gule og røde
F A C A D E S T E N

Morsø Teglværker A/S

Telefon Nykøbing Mors 72 16 55

Skal De bygge?

forhør da vore
priser på

Mørtel
Klinkerbeton
ISO-dæk
Fundablokke
Betonnør Δ 377
Vinduesoverligger
Klinkerplader
Betonelementer
Stort udvalg i have-
fliser og kantsten

Morsø Mørtelværk og Betonvarefabrik

Telefon Nykøbing Mors 72 16 55

skibsbyggeriet gik over på private hænder, og der blev nu anlagt træskibsværfter flere steder i København og iøvrigt rundt i landet, men først i året 1741 blev der rigtig gang i skibsbyggeriet, da en del grossere i København på grund af en forordning, der forpligtede grossererne i København til at have skib eller skibsparter. Disse grosserer indgik til regeringen med et andragende, hvori de fremhævede fordelene ved, at skibsbyggeriet opmuntredes, og dette gav til resultat, at regeringen udsatte kontante præmier for bygning af skibe her i landet, der ikke måtte afhændes til udlandet, og præmien androg fra 4 til 20 rigsdaler pr. tons.

Trods disse præmier på nybygninger kunne vi ikke konkurrere med udlandet på grund af den store arbejdsløn, idet en dansk skibstømrer fik 2 mark og 8 skilling om dagen, hvilket var 60 % over lønnen i Sverige, og dette bevirkede, at der blev indkøbt mange skibe fra Sverige, og danske grossister havde de sidste 12 år købt skibe i udlandet for ca. 200 tusinde rigsdaler, og dette beløb lå over, hvad der i samme tidsrum var bygget for her i landet.

Der kom nu en ny forordning om, at kun danskbyggede skibe måtte anvendes til farten på Vestindien, og dette bevirkede, at vor indenlandske flåde i krigsårene 1776 til 1783 steg til det tredobbelte, og København havde alene 236 skibe, der til dels gik til grunde under krigen med England 1807 til 1814.

I farten på Vestindien og Kina var det udelukkende træskibe fra 200 til 600 tons, der anvendtes, og der var fra 60 til 100 mands besætning på disse togter, der tog henimod 2 år. Det var naturligvis nødvendigt at holde skarp justits ved strenge strafferegler for overtrædelser, for eksempel kan nævnes, at en mand, der brugte kniven mod en anden, skulle fastnagles til masten ved, at man slog kniven gennem hans hånd, og der skulle han stå så længe, kniven helt gik igennem hånden. Dræbte nogen sin kammerat, skulle den skyldige efter afholdt ret, uden nåde bindes ved den døde, og begge tilsammen kastes over bord.

Det var ligeledes Christian IV, der byggede Nyboder med 600 lejligheder for »Holmens faste stok«. Blandt den er det, vi må søge de første egentlige skibstømmere. Man mente, at man bedre var i stand til at holde tømmermændene, når der blev bygget lejligheder til disse, men lønforholdene var ikke de bedste. For eksempel fik en fast skibstømrer i året 1731 foruden kost og mundering 45 rigsdaler om året.

Efter forordningen af 24. november 1749 var der store straffe for opsætsighed og udeblivelse fra arbejdet. En sammenrotning eller strejke kunne straffes med tugthus og arbejde i fæstningen, og i særlige tilfælde var der dødsstraf. Dette var måske grunden til, at den første fagforening for skibstømrere først blev stiftet den 28. oktober 1871.

Karakteristisk for forholdet til arbejdsgiveren er følgende vers af en samtidig sang, der blev sunget ved en festlig sammenkomst for skibstømrerne i København:

»Ja alle klynger sig til håbets anker,
da arbejdsgiveren vort anker er,
der med kjetting til et hele samler.
:/: Hvor i vort land en mand du ser :/:
O, lad det aldrig, aldrig skilles.
Og ej i tidens strøm forvildes,
men: ræk hinanden venlig hånd, ja,
knyt vort samfunds broderbånd«.

Det er åbenbart også den stemning, der har rådet ved udformningen af formålsparagraffen i den nystiftede fagforenings ældste love. Det hedder her: »Ved nyttige sammenkomster at virke hen til at hævde deres medlemmers eksistens som agtværdige medborgere i samfundet«.

Man skulle ikke have noget at gøre med den nymoderne socialismes oprørstendenser, og politik og den slags skulle holdes tre skridt fra livet.

Det er først i året 1891, at skibstømrerne går ind i politik og tilslutter sig Socialdemokratiet, og den 27. marts 1892 blev der dannet en sammenslutning af alle danske organiserede skibstømrere under navnet Dansk Skibstømrerforbund, og herefter er det, de store konflikter begynder, der ikke kendtes tidligere. Hvad dette sammenhold har bevirket, ved vi jo alle.

Søren Larsen.

EN SANG OM MORS

Fra Martin Andersen, der bor i Washington, U. S. A., har vi modtaget følgende sang om Mors:

*Der er en ø, den skønnest her på jorden,
den spejler sig i Limfjords blanke vand,
den ø er Mors; og himmelsk blåner fjorden,
som bugter sig omkring det hele land.*

*Den ø jeg savner tit, når jeg i tanker
om far og mor så gerne dvæler der.
Hvad gør man, når man mærker hjertet banker
i minderne om dem, man har så kær!*

*Den ø er skøn med lyngbeklædte bakker.
Og kornet bølger på den rige jord
og engene med hø og tørv i stakker,
jeg busker det, som om det var i fjor.*

*Og »hovedstaden« står til pryd for øen,
Nykøbing er dets navn. Med ære står
den troligt vagt og skuer over søen,
hvor fiskerne de våde trøjer får.*

*Med pæne gårde og plantager skønne
og Salgjerhøj med udsigt over alt.
Og arbejdsmandens bus er ingen rønne,
han lever trygt; hans dagværk gi'r ham alt.*

*Og øens vige og dens skønne strande
de bugter sig om dette kære hjem,
som jeg en gang forlod for andre lande — —
Hvor kunne jeg forlade det og dem!*

En gaveidé?

— Ja, så har Fotomagasinet et væld af tilbud, gaver, der gi'r varig glæde og i alle prislag - til unge og ældre - så se ind til os i Algade, måske har vi den helt rigtige

GAVEIDÉ

FOTO
KIKKERTER
GRAMMOFON
PLADER

Algade 21 . Nykøbing Mors . tlf. 72 10 30

Aagades Slagterforretning

Suhl

 telefon 720258

... alt
billigst
i

Nørregades

Møbel- og Tæppelager

Nørregade 23 . tlf. 72 15 24

bogtryk offset

morsø bogtrykkeri

Nielsen & Nyborg

Havnegade 11 . telefon 72 00 28

BLIKKENSLAGERARBEJDE

*vand-gas
sanitet
centralvarme*

Chr. Pedersen & Sønner

Algade 10 . Nykøbing Mors . tlf. 72 01 29

*De kører altid bedst på en
Hamlet*

De får den hos

Chr. Pedersen & Sønner

Central Cykleforretning

Algade 10 . Nykøbing Mors . tlf. 72 01 29

Fruevejs kiosk

Aviser, ugeblade
tobak, papirvarer
og konfekturer

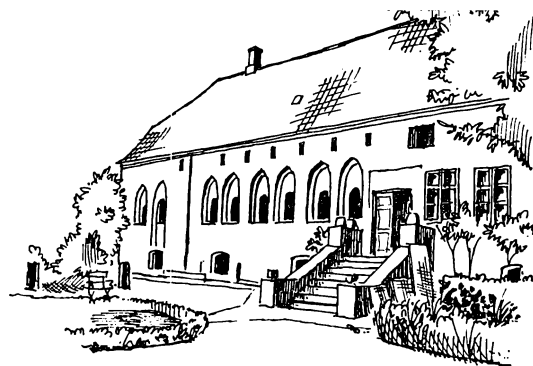
*

Annette Hedegaard . Tlf. 721075

Morsø Børstefabrik

Harry Dangsgaard & Co.

Nykøbing M., tlf. 72 04 22

Morslands historiske Museum

Museets arkæologiske arbejde

fra oktober 1968 til oktober 1969.

Der er i det forløbne år i lighed med tidligere år indløbet mange meddelelser til museet om jordfundne fortidslevn. I hvert enkelt tilfælde er der gjort undersøgelse på stedet. Alle undersøgelser har været ledet af museets medarbejder for markfund, planteskoleejer P. C. O. Nørgaard, Sundby Mors. Som medhjælpere har skoleelever og andre arkæologisk interesserede virket. Museet har nu en fast stab af frivillige medhjælpere ved de udgravninger der foretages.

I modsætning til andre år har anmeldelserne i denne sæson været hustomter fra jernalderen, kun har der været ét gravfund. Undersøgelser af jernalderhustomter kan museet ikke magte på lokal basis. Der foretages kun en lille prøvegravning og opsamling af lerkarskår til museets arkiv med oplysninger om findested m.m. Hos gdr. Karl Spanggaard Kristensen, »Gravhøjgaard«, Redsted, var der under pløjning fremkommet lerkarskår og en del brændt korn. Her afdækkede man et lidt større felt. Der fremkom nogle halve lerkar og en del brændt korn og forkullede rester af en del af husets trækonstruktion, men det viste sig, at det meste af hustomten i tidens løb var bortpløjet.

Hos gdr. Jens Kr. Nørgaard, »Nørgaard«, Erslev, har man undersøgt en udpløjet høj. Omkring højen var der randsten, og midt i højen fandtes rester af en plankekiste, der har været støttet af mange kampesten. I graven fandtes 210 ravperler. Disse er nu konserveret og indgår i museets samlinger. Efter de mange perler at dømmes er det en kvindegrov, der må henregnes til ældre bronzealder.

Alle undersøgelser, museet har foretaget, har været fulgt af egnens beboere med stor interesse.

P. C. O. Nørgaard.

et vaskeri

er Deres garanti

DANSKE VASKERIERS FÆLLESTILSYN

som består af Statens Husholdningsråd og Danske husmødres Forbrugerråd samt vaskeriernes organisationer, fører til stadighed kontrol med f-vaskerierne.

Al vask og skylning sker i blødgjort vand

Vaskemaskiner og udstyr efterses til stadighed

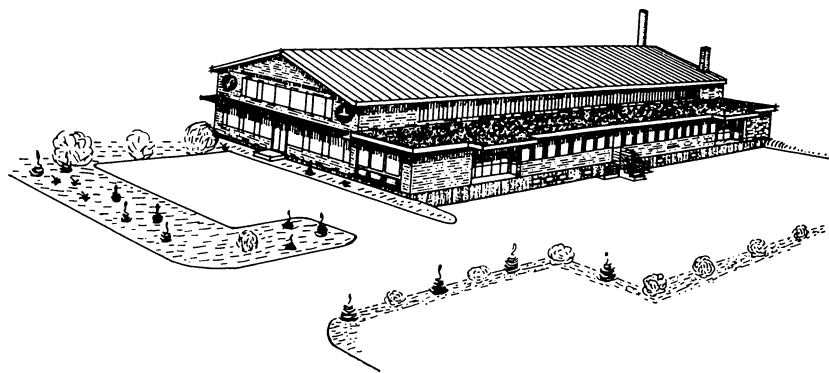
Alle vaskerecepter er gennemprøvet og godkendt

Der føres stadig kontrol med sæbe og sæbemængder

Der garanteres begrænset vaskeslid

Alle f-vaskerierne har pligt til at rette sig efter enhver afgørelse af kundeklager, der træffes af ankenævnet for vaskerisager.

Morsø Andelsvaskeri vasker også gerne Deres tøj.

Morsø Andelsvaskeri

Nykøbing Mors . telefon 72 08 99

Mors - ja det er nu Mors

Som barn kunne man fantasere over, hvorfor øen deroppe i Limfjorden hed Mors. Hvorfor kunne den ikke lige så godt hedde Fars? Hvorfor var det mors ø og ikke fars? Det var jo dog mest sådan, at det var manden, der regnedes for hovedpersonen. Hvorfor skulle det så være mors ø?

Og hvorfor kaldte de deres hovedstad for Nykøbing? De måtte dog vide, at der var to andre byer af samme navn. Kunne de så ikke have fundet på et andet?

Men måske regnede de sig ikke for at være rigtige men-

nesker. Vor lærer i skolen fortalte om, at en mand havde spurgt en deroppe fra øen, hvad han var for et menneske. Og så fik han til svar, at han var ikke et menneske, han var en morsingbo!

Mon de var lidt fejge deroppe på øen? Vi hørte om, hvordan de under en kamp i Hanherred havde taget flugten. Det hed derom: »Først så rømte de morsingboer, og så de forrædere af Thy«. Men vendelboerne flygtede ikke. Måtte vi så ikke især beundre dem?

at den, der har sparet penge op, er bedre rustet til at imødegå modgang, hvis sådan skulle indtræffe, og med den høje rente er problemet værd at beskæftige sig med. Det giver selvtilid at have en reserve i ryggen.

En god bankforbindelse er penge værd.

MORSLANDS FOLKEBANK
AKTIESELSKAB

Man fik altså ikke gennem disse beretninger høje tanker om beboerne på Limfjords-øen.

Men hvad skete! En dag, jeg som tjenestekarl var i mosen for at skære tørv, fik jeg under en spisepause fat i en gammel avis. Og her læste jeg en artikel, der var en eneste begejstret lovprisning af Mors. Her var gårde og huse godt vedligeholdte. Markerne var veldyrkede. Haverne var smukke. Vinduerne prydedes af pyntelige blomster. Og oplyste mennesker havde hjemme her. I deres stuer hang billeder af mænd, der havde stået i åndslivets tjeneste: Grundtvig, Vilh. Birkedal, Hostrup, Ingemann og flere. Og de nøjedes ikke med at hænge billeder op af de mænd, de så op til. De kæmpede også for de ideer, disse havde været talsmænd for. De havde bygget en stor og smuk kirke og tilkaldt og lønnet præsten. De havde bygget et stort og smukt forsamlingshus, hvor der holdtes folkemøder. Og de havde oprettet en folkehøjskole og flere grundtvigske friskoler. Og der var i det hele fremstået en folkelig kultur som måske intet andet sted i vort land.

Ja, dette var jo et andet syn på Mors og morsingboerne, end det fra barndommen erhvervede. Og at skildringen havde rod i virkeligheden bekræftedes for mig i de følgende år.

Som højskoleelev havde jeg gode kammerater fra Mors. Ja, en af lærerne, Lars Bækhøj, der senere blev højskoleforstander, var tilmed morsingbo. Og da jeg selv blev højskolelærer, havde jeg også gode elever fra Mors. Der var f. eks. Maren Mehlseen, Sidsel Bukh og Sidsel Arentsen fra Flade, Anders Krogh fra Bjergby, Valdemar Have fra Nykøbing, Sigurd Thomasen fra Karby og ikke at forglemme den livlige og tiltalende Signe Olesen fra Tødsø.

Efterhånden blev jeg også kendt med flere af de personer, der kom til at virke på Mors: præsterne Th. Balslev, Krøigaard og Vilh. Hansen, højskolemændene P. Hansen, Rs. Bording, Jakob Lykke, Agnus Sørensen og flere andre.

Da den tidligere forstander for Galtrup Højskole, P. Hansen, købte Djurslands Højskole, blev jeg lærer hos ham. Han nærrede en dyb beundring for Mors. En søndag vi gik fra kirke, hvor en stor menighed var samlet og en god og dygtig præst havde prædikeret, udtalte jeg min glæde over at være med i sådant. Men P. Hansen sukkede: »Ja, du kender jo ikke noget bedre. Du har jo ikke boet på Mors«.

Så måtte jeg til at skaffe mig mere indgående oplysninger om den folkelige og kristelige bevægelse på Mors. Og det kan siges, at efterhånden som jeg læste om begivenhederne, blev »øjet stort og vådt«, som det hedder i sangen. Hvor kunne man undgå at blive medlevende og medfølelende i morsingboernes kamp for frihed inden for skole og kirke.

Begyndelsen var vel de gudelige forsamlinger i Solbjerg præstegård hos provst Sørensen. Hovedmændene her var Christen Kold og seminarielæreren fra Snedsted, Algreen. Og herudfra bredte vækkelsen sig videre ud.

Det var vist inden for skolens verden, de første resulta-

... give gaver
gå til guldsmed...

* * * * *

DET STORE UDVALG I

Ure
Guld
Sølvplet
Sølv
Tin

finder De bedst hos

Munksgaard

Telefon 72 01 94 . Nykøbing Mors

A. Kramer Kristiansen

Østergade 9 . Nykøbing Mors . telefon 72 08 11

Moderne kompressor-
anlæg til
nedbrydning

Gravemaskiner
og kraner

Udlejning af moderne
stilladser
til alle formål

Nybygninger

Omforandringer . Reparationer . Kloakarbejde

ter af vækkelsen fik udtryk. Der rejstes kamp mod den offentlige skoles lektiereterperi og manglende sans for den mundtlige fortælling. Og så voksede friskolerne frem. I Ø. Jølby og Tøving begyndtes der 1861, i Dragstrup 1865, i Skallerup 1868 og i Bjergby 1869. Og flere friskoler fremstod i årenes løb på øen. Fremragende lærere og lærerinder virkede ved disse skoler: Kristen Nielsen, Morten Jensen, Andreas Sørensen, Ole Jakobsen, Katrine Baarstrøm, søstrene Dissing og en række andre.

Christen Kolds gode ven og medarbejder, Povlsen Dal, oprettede i 1864 en højskole i Galtrup. Der begyndtes i det små, men skolen voksede sig større efterhånden under dygtige ledere som bl. a. Georg Himmelstrup og Jakob Lykke og flere.

Men er det beundringsværdigt at læse om, hvordan de grundtvig-koldske skoletanker bredte sig inden for skolens verden, er det endnu mere imponerende at følge den kamp, der på kirkens område rejstes mod tvang og fordom inden for statskirken.

En af de første forkæmpere for grundtvigsk menigheds-liv på Mors var pastor Frandsen i Tødsø. Han lod i 1867 afholde et sommermøde, hvor der foruden af lægprædikanten Peter Larsen Skræppenborg blev talt af de grundtvigske præster Svejstrup og Vilh. Birkedal. Mødet fik en mægtig tilslutning. Tilhørertallet opgives til at have været omkring 3000.

Også andre grundtvigske præster på Mors tog del i det

kirkelige røre, og undertiden kom der så mange udenso-gns kirkegængere til disse præster, at sognets befolkning ikke kunne få plads. Det gik så vidt, fortælles der, at et par håndfaste karle posteredes til at smide de fremmede ud!

Forståeligt nok resulterede røret i, at der dannedes en valgmenighed med egen præst og egen kirke. Pastor Rasmus Lund i Jetsmark blev præst for valgmenigheden. Og 2. pinsedag 1869 holdtes et møde på Galtrup Højskole, hvor det vedtoges, at der straks skulle tages fat på bygningen af en kirke. Og hvilken offervilje lagdes der ikke her for dagen! Ud over det rent håndværksmæssige blev arbejdet udført ved frivillig arbejdskraft. Gårdmænd, husmænd, arbejdere og tjenestefolk tog fat. Allerede 1870 var murene rejst. Og den 17. december 1871 indviedes den nye kirke under stor tilslutning. Kirken kunne rumme 1000 mennesker, men lige så mange stod udenfor.

Men alterbilledet tilfredsstillede ikke. Og morsingbo-ernes gode ven, P. Larsen Skræppenborg, bestilte et andet hos maleren Dalsgaard i Sorø. Det forestillede en barne-dåb: »Ansgar døber et barn«. P. Larsen gav Dalsgaard 2000 kr. for billedet og forærede det til kirken på Mors. Denne kom herefter til at bære navnet »Ansgarkirken«. Menigheden fik stor tilslutning. Mange hjem i Thy og Hanherred og andre egne sluttede sig til.

Menigheden havde brug for et mødelokale, og i 1876 byggedes et stort 8-kantet forsamlingshus i Galtrup. Det kunne rumme 1000 tilhørere. Her blev der i årenes løb

Lad os klare julebagningen for Dem

Vore specialiteter
i småkager og
brune kager anbefales.
Vore forhandlere
modtager gerne Deres
bestilling...

Andelsbageriet - Nykøbing M.

holdt talrige kirkelige og folkelige møder, hvor kendte mænd førte ordet.

Men der kom kampår for den nye valgmenighed og dens afholdte præst.

Et par ukonfirmerede børn ønskede at være med i altergangen. Pastor Lund ville forståeligt nok ikke nægte dem dette, men det var i strid med de dengang gældende bestemmelser. Og provsten skred ind heroverfor. Og værre blev det, da Lund lod sine konfirmander gå til alters konfirmationsdagen ud fra den betragtning, at nogle valgmenighedsmedlemmer havde 10-20 mil til kirken og derfor ofte vanskeligt kunne komme to søndage i træk. Men de kirkelige myndigheder krævede afholdt skriftemål og absolution forud for altergangen, og de hævdede, at det kunne der ikke blive ordentlig tid til på konfirmationsdagen. Og da Lund vedblev at holde altergang uden forudgående absolution, skredes der ind mod ham. Han kunne ikke vedblive at være præst for valgmenigheden.

Den 4. februar 1883 samledes en stor skare af medlemmerne til gudstjeneste og altergang. Og derefter holdtes der møde i forsamlingshuset i Galtrup. Pastor Lund tilbød at gå af som præst, så der kunne vælges en anden. Men begejstret hyldedes han af den tusindtallige forsamling. Man ville ikke af med den afholdte præst. Og så foretoges skridtet fra valgmenighed til frimenighed.

I dagene 13.-19. juni samme år holdtes der et stort

kirkeligt vennemøde i kredsen. De 24 deltagende præster blev sammen med 250 andre gæster henter i Nykøbing og indkvarteret hos beboerne. Og der var overvældende tilslutning til de gudstjenester og møder, der afholdtes.

Frimenigheden var efterhånden blevet så stor, at arbejdet blev for krævende for præsten. Den aflastedes dog ved, at der dannedes frimenighed i Klim og valgmenigheder i Lemvig og Holstebro.

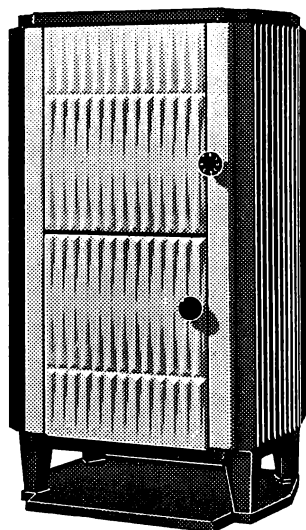
Pastor Rasmus Lund døde i 1889. Følgende præster har siden virket i frimenigheden: Nissen, Balslev, Krøigaard og nu Per Fisker.

Efter læsningen om alt dette måtte jeg personlig til Mors. Og med dyb beundring har jeg deltaget i gudstjenester i Ansgarkirken og i efterårsmøde i det store forsamlingshus i Galtrup. Der var altid stor tilslutning.

Og nu i afvigte sommer overværede jeg Bjergby Friskoles 100-års fest. Der var morgensang uden for skolen, hvor forældre og børn var mødt frem. Gudstjeneste i Ansgarkirken med ca. 300 deltagere. Derpå Danmarks-samfundets flagfest i Præstbro, hvori omkring 1000 mennesker deltog. Og sluttelig Bjergby Friskoles forældrefest om aftenen med over 300 deltagere. —

Jeg og min slægt har hjemme her på Djursland, og vore hjerter hænger ved denne landsdel. Men alligevel: Mors — ja, det er nu Mors!

Søren Petersen,
»Enghøj«, Kolind.

morsø

OLIEOVN 1003

Morsø olieovn nr. 1004 er forsynet med en luftkontroller. Farve: Olivengrøn med perlegrå forplade. Brændstof: Gasolie eller petroleum.

AKTIESELSKABET
N. A. CHRISTENSEN & CO.

Leverandør til Det kongelige danske Hof

NYKØBING MORS . TLF. (07) 72 13 00

Julen står for døren

ALGADES VAREHUS

... er specialist i gode tekstil-julegaver – hele huset er faktisk fyldt op af julegaver.

... kort sagt
alt i smart beklædning til damer og piger i

Algades Varehus
– Deres julegaveforretning

NATKJOLER
KIMONO
PYJAMAS
– smarte nye ting

STRIKVARER
i tusindvis
– mange sjove
modejumpers

LOMMETØRKLÆDER
i sjove, nye pakninger
– en gave, som kan
afpasses til enhver pris

KJOLER
SLACKS
BLUSER
NEDERDELE
HALSTØRKLÆDER
HUER

HANDSKER
– vi har det hele

PARKACOATS
ANORAKKER

*Giv gaver
der glæder...*

Køb kedler
og kander
og gryder
og pander
hos

Quist og Søn

Aut. el-installatør . Telefon 72 15 18

Alt i el-installationer udføres

KAN DE LIDE TRÆNGSEL

så kig ind til os i godt vejr.

KAN DE LIDE AT GÅ LIDT ALENE

så kig ind til os, når det styrtregner.

KAN DE LIDE GODT HUMØR OG

SKO-GLÆDE er det ligegyldigt,
hvornår De kommer, det har vi altid.

*

BETTINA SKO

LILLETORV
TLF. 72 00 07

De „gode“ gamle dage

af Holck Andersen

Et læserindlæg i Morsø Avis 16. september 1858 giver et interessant indtryk af tonen i en retssal på den tid:

Når Øvrigheden under Ansvar kan gjøre med Borgeren, hvad den vil, saa er Borgerens Ret ikke et Halmstraa værd, thi saa er han under Vilkaarligheden, og Øvrigheden vil mere skrække end beskytte. Om Øvrigheden efter Kongens Villie har saadan magt, veed jeg ikke; men at jeg har maattet lide under denne magt, det destoværre veed jeg. Noget af Maler Christensens Huus her i byen brændte den 19de f. m. lidt over Midnat. Dersom Politimesteren, Hr. Kancelliraad Kofoed, havde sat Eieren og Leieren i Hullet og med Klogskab og Indsigt eksamineret dem og de første til Brandstedet Ankomne, saa havde han vistnok handlet med nogenlunde Beføielse, og det vilde måske have bidraget til at bringe nogen Klarhed i Sagen; men han gjorde ingen synderlig Allarm i denne Henseende, hvorimod det faldt ham ind — Gud forlade ham det — at kalde mig og min Kone i Forhør og i 3 Dage at holde mig i Fængsel. Min Uskyldighed gav mig Taalmodighed i denne uretfærdige Lidelse, og jeg kan tilgive Byfogden, om han forledet af Kjellingsladder lod hans Mistranke hjemsoge en mand, der hverken havde Lod eller Del i Branden eller mindste Interesse i, enten Maler Christensens Huus brændte eller ikke. Men hvad jeg ikke kan tilgive ham, det er den plumpe Maade, hvorpaa han behandlede min Kone og mig, da han i Retten udskjeldte hende for »en løgnagtig Kvind og en løgnagtig So«, hvilken ubehøvlede Grovheder han geleidede Trudsel af Arrest, og da han ligeledes i Retten på en opfarende Maade sagde til mig, »at jeg skulde holde mit lumske Griin ved mig selv, ellers slog han mig på Taasken«. Nu troer jeg nok, at Ingen skal sige, at min Kone er en løgnagtig Kvinde eller en løgnagtig So, eller at jeg har lumske Griin og derfor er det, at jeg gjerne vil vide om Byfogden saadan i Retten kan sige, hvad han vil og true saameget han vil og arrestere hvem han vil; thi saa lever vi i en skrækkelig ufri Tid, og jeg beder at en eller anden klog Medborger herom vil meddele sin mening og sige, hvad der er Ret efter at vi ere blevne frie Folk.

Nykjøbing Kjær, d. 9. Septbr. 1858.

Peder Halse.

Det er grove ord om en rettens håndhæver, og politimester Kofoed prøver at forsvare sig i et indlæg i Morsø Avis torsdag den 23. september, han benægter i dette ikke at have kaldt Peder Halses kone for løgnagtig og so og Halse for at have et lumsk grin. Derimod angriber han

redaktør Henrich Christensen for, at Halses indlæg blev bragt, bl. a. skriver han:

»...saa mener jeg at have Grund til at ansee dennes Fremkomst heri Bladet for et Brud paa den gode Tone, som jeg veed dets hæderlige Udgiver og Redaction ikke til enhver Tid have saa ganske let ved at faa Lov til at vedligeholde i dette, for hvilket Ansvaret fornemlig maa falde paa dem, der saa ivrigen have interesseret sig for, at dette Produkt ikke skulle blive unddragen Dagens Lys«.

**DET HØJE NORD —
SYDENS SOL
DET FJERNE ØSTEN —
DET VILDE VESTEN**

Med moderne transportmidler ligger alle disse mål lige udenfor døren. Lad os vise Dem mulighederne for en god og spændende ferie.

DÆKSPLADS TIL KØBENHAVN —
SAFARI GENNEM AFRIKA —

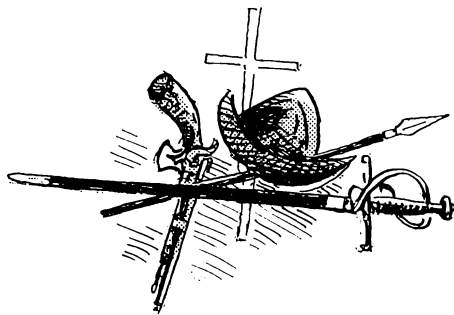
SÅ

F. L. Knakkegaards Eftf.

SKIBSMÆGLERFIRMA · HAVNEGADE 9 · TELF. 721166

Hvem kender „A MUES“?

af Anton Blaaberg

Hvis man vil spørge morsingboerne i dag, om de kender noget til »Hjertebogen«, vil de fleste nok svare: nej, intet. Nogle, som har læst lidt, vil måske ved nærmere omtanke erindre at have hørt derom i forbindelse med litteraturhistorien — nærmere betegnet sammen med folkevise-stoffet.

Næsten ingen er klar over, at dette landets allerældste folkevisehåndskrift er skrevet af en morsing — hofmanden Alber Mus til Ullerup.

Når håndskrifter åbnes, har det form som et hjerte, deraf navnet. Hjertebogen befinder sig nu på Det kongelige Bibliotek.

Bindet er nu meget slidt og laset, men da det blev lavet for 400 år siden var både for- og bagsiden ens udstyret

med fine guldtryk, nemlig et hjerte omgivet af fire otte-talslignende figurer.

Bogens indhold svarer ikke til bindets oprindelige fine udstyr.

I bogen har Albert Mus i årene frem til 1555 nedskrevet 82 viser, af hvilke kun de 20 er egentlige folkeviser, resten er elskovsdigte og lyriske viser fra hans samtid, hvoraf de fleste kun kendes fra dette håndskrift. — En del af de lyriske ting er sikkert oversat fra tysk. (Det tysksprogede hofliv var på Christian III's tid præget af, at han i sine unge dage havde opholdt sig en del i Tyskland og der fået smag for de religiøse og kulturelle nustrømninger. Blandt andet havde han og hans daværende hovmester, den senere så berømte feltherre Johan Rantzau, været Hol-

*Den rigtige
julestemning får man,
når man gør sine
juleindkøb*

hos

Morsø Købmandsforening

stens udsendinge på rigsdagen i Worms 1521, hvorfra der fortælles følgende historie om dem:

Rigsdagens møder indledtes hver dag med en andagt i domkirken, hvor en af dagene en franziskanermunk prædikede, han knælede gentagne gange ned, og hans bæltreb gled ned mellem tremmerne i prædikestolens bund. De to unge, den 18-årige prins og hans 29-årige hovmester, der sad lige foran prædikestolen, kunne ikke dy sig for at slå en knude på rebet, så den arme munk ikke kunne rejse sig igen. — Der skal have været pinlig skandale).

Bogen indeholder desuden forskellige alvorlige sentenser, dele af salmer og »hjertesuk«, alt skrevet med et specielt, rødt blæk. Derforuden har flere af hans venner ved hoffet skrevet ordsprog, navn og årstal deri.

Det er ud fra disse årstal, vi kan tidsbestemme bogen. Det ældste årstal er 1553, skrevet af Mogens Pedersen Galt til Tyrrestrup (1532-1575), som dette år var hofsinde. Hans navn og sentens står lige efter vise nr. 42, Hr. Mortens Klosterrov.

Hvem var så denne unge hofmand?

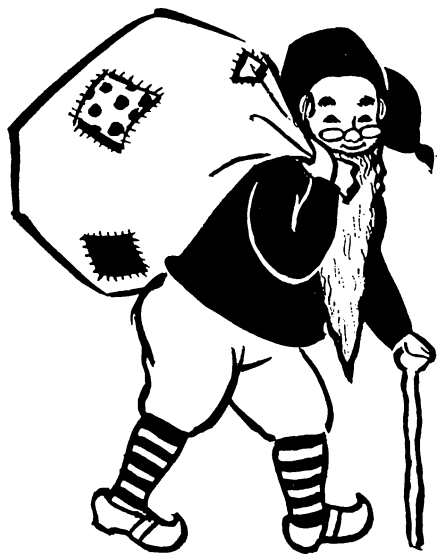
Som sagt var han morsing: Albert Mus til Ullerup. Han har selv skrevet sit navn: »A mues«, lige efter vise nr. 67, den lyriske vise »Bekommelig er meg then tiidt«. Denne vise, som oprindeligt udtrykte en kvindes længsel efter en elsket ven, har Albert Mus lavet om således, at den nu udtrykker en mands længsel efter den elskede; han har blot erstattet »han« med »hun« forskellige steder, hvad der

ikke rigtig falder i tråd med hele visens tone. Det er sikkert på grund af denne »omdigtning« han har syntes, at det var rimeligt at sætte sit navn.

Albert Mus er født engang sidst i 1520'erne på Ullerup i Tøving, Galtrup sogn. Hans fader, Mus Albertsen, eller »Mus udi Mors«, som han altid blev kaldt, tilhørte den fåtallige slægt »Mus af Ullerup«, som havde ejet Ullerup fra først i 1400'erne. Slægten havde taget navn efter slægten Mus på Stenalt ved Randers. Albert Mus' farfaders moder tilhørte denne slægt, som i sit våben førte et stort møllehjul på sølvbund. Slægten Mus af Ullerup derimod førte to sølvsparrer på blå bund, hvilket tyder på, at slægtens mandlige linie går tilbage til slægten Hvas på Ormstrup ved Silkeborg. Albert Mus' moder, Karen Lauridsdatter Rekhals, tilhørte en lavedelsslægt, som hørte hjemme i Vestjylland og på Mors. Hendes fader, Laurids Eriksen Rekhals til Rolstrup, boede i gården Bassehave i Solbjerg, som han havde i fæste af nonneklosteret på Øland.

Albert Mus nævnes første gang 1546 som hingstrider, d. v. s. den yngste og laveste klasse af hofjunkere, som opvartede kongen og var med på hans rejser rundt i landet. 1548 er han hofsinde, hvilket betegner klassen lige over hingstriderne og med de samme opgaver. Han anbringes dette år i »borgeleje«, d. v. s. indkvartering af soldater, på Hald slot. Albert Mus tjente kun med to heste (han havde altså een ridende svend), mens de fleste andre på den tid tjente med 5 heste.

Gør julegaveindkøbene lettere

Gå hellere straks til

... køb julegaverne
til hele familien
i øens største

»juleforretning«

NIELS JENSEN & SØN

 (07) 72 15 77*

Fra 1549 var han attacheret kong Christian II, som dette år blev overført fra Sønderborg til Kalundborg slot. Albert Mus var kun på Kalundborg slot et eller to år, 1551 kommer han i borgeleje på Aalborghus og tjener da ligeledes med to heste. Fra 1554 nævnes han i lensregnskaerne som køgemester — han stod for køkkenets økonomi.

I årene fra 1556 tjener han med 3 heste, 1559 med 4. 1556 lod han sig indskrive i Københavns skydelaug's broderbog sammen med den unge tronfølger, den senere kong Frederik II, og 22 andre adelsmænd. Samme år forlenes han med gården Slagslunde på Sjælland. Han nævnes sidste gang 1560. I 1566 døde hans broder Josef Mus i Sverige af pest under Syvårskrigen, og det siges, at han er slægtens »sidste mand«. Albert Mus og broderen Josef havde arvet Ullerup i Fællesskab efter faderen, og 1566 går gården tilbage til moderen, som 1577 skøder den til Albert Mus' svigersøn, Albert Vind. Albert Mus havde kun 2 børn, døtrene Anne og Dorthe. Om den sidstnævnte vides intet. Den første ægter Albert Iversen Vind, død 1608, der som nævnt fik Ullerup. I deres ægteskab var der kun een datter, Anne Vind, som bliver gift med Erik Skram til Voldbjerg, Hee sogn, hvis søn, Peder Skram, døde som denne slægts sidste mand.

Albert Mus har altså ikke kendte efterkommere.

Ullerup går i arv til Albert Vinds børn af et senere ægteskab, hans sønnesøn sælger gården ud af slægten 1642.

Årene ved hoffet har ikke udsløttet de jyske, vi kan vist godt sige morsingske, ejendommeligheder i Albert Mus' sprog.

De jyske træk findes særlig i registret, som er tilføjet 1555 foran i bogen. Heri bruger han til tider »jyskheder«, som ikke findes i visernes tekst. Bl. a. bruger han ord som: yen, ien, øuen, hyarte, anten, heller.

Til slut skal gengives de fem sidste vers af riddervisen Hr. Mortens Klosterrov, samt Mogens Pedersen Galts sentens og årstal, hvilket altsammen findes på en af de hjerteformede sider (det er denne dobbeltside, der er gengivet i Carl S. Petersen og Vilhelm Andersens litteraturhistorie).

De jyske ejendommeligheder er understregede, særlig »fullis« — fulgtes — kan fremhæves som morsingsk.

Hester staar y pyle gardt, och thy
ær alle *sort*, Suenne ær y *yernen*
kledt, ther eder ska *følle* bort, Meden
thy Rosser och thy liller gror well
Thett war herre morten, slo offuer
byn skarlagen smaa, saa fullis thy ba-
de saa lystelig, alt offuer then Kloster
gaard, M:T:R:O:T:L:G:W:

Alle daa sade thy Kloster Jomfrver
thy leste y theris bog, Thy tenckte thett
war gudtz Engell, ther Jomfrw lize
bett tog, Meden thy Rosser oh thy
liller gror well

Alle daa sade thy Kloster Jomfr-
ver och tenckte huer *wed* siig, giffue
thett gud fader y hymmerig, han wy-
lle så hynte myg, MTROTL:

G:W:

Tack haffue her morten hand ho-
lt saa well syn tro, han førde
bynd till sin faders gaard,
ther lod hand siitt brollup
boo. Meden thy Rosser
och thy liller gror
well

15 kierlighedt 53

lang schilsmes for fordriffuer

M: Persenn

Kom ind hos os og oplev
Weston med Woolmark.

Blødt og levende med en
smidig, spændstig luv. Nem
at holde ren.

Skønne mønstre og farver
skabt af Bernat Klein. Form-
fast mellemlag, så tæppet
ligger plant og aldrig buler
hvis De skulle spille på det.
Indbygget termo-lastic un-
derlag.

Se vort store udvalg.
Weston med Woolmark fra
kr. 78,- pr. m².

Ø. Assels
Tlf. (07) 76 40 36

Juleminders fagre riger

af Gerda Hegnet Bach

For allerede længe siden kom Kunst-Kalenderen og gjorde mig glad — samtidig lidt flov. Dagen før havde jeg nemlig — ret irriteret — udtalt mig om det alt for tidlige juleri: dette store sammenspil af spekulationer, egennytte m. m. Men nu glemte jeg helt min protest, styrtede over kalenderen, hvis yndige ting glædede mig — varmede mit sind og fik mig til at tænke på, hvordan juletravlheden som helhed, enten den begynder tidligt eller sent, dog åbenbarer mange smukke, rørende træk af opofrelse og hengivenhed.

Hvad med en tur ud i fælleden, der er sikkert endnu tørre, stride blomster og kønne græsarter — til julebuketter — sammen med koglefylde graner og fyr. Pludselig er al ting slet ikke for tidligt, i værste tilfælde kan buketterne da let udskiftes.

Fra fælleden gik jeg op på Aarbjærgtårn. Før udstykningen af Karby præstegård kunne man gå på dennes mark lige derop. Dette får mig til at mindes en lektie, vor forpagter lærte os, da vi var børn — hvis nogen spurgte ud om præstegårdens størrelse, skulle vi svare, som sandt var: ca. 16 tdr. hartkorn, 11 heste og et par føl.

Da jeg nåede genforeningsstøtten, smuttede tankerne uvilkårligt tilbage i tiden: Vi var nogle unge par, der travede op på Aarbjærg i en juleferie — gennem mørke og frost — med en tændt lygte, som kavalererne skiftedes til at svinge rundt i luften.

Næste dag hørte vi rygter om, at det spøjte deroppe, flere havde set et blinkende lys; men ingen af »spøgeser« røbede hemmeligheden — før nu!

Mest uforglemmelige er dog de herlige år, man selv havde sammen med børnene — nu kun en drøm; men også drømme kan være dejlige. Intet er så festligt som et stort lyst tømrværksted med duft af høvlspån og friskt træ — sammen med gran, når det begyndte at jule. Maskinernes snurren generede os aldrig, den var blevet et led i vor daglige tilværelse. Kun når vi skiftede »ung pige« kunne denne forskrækket udbryde: »Hvad er dog dette?« Først stod jeg gerne uforstående — hørte så omsider støjen og forklarede beroligende, at det jo bare var nedenunder, de arbejdede.

Tit dukkede færende svende op i køkkenet og ind under

jul ofte en gårdsanger, en musiker o. s. v. Tømrmesteren har sendt os — undskyldte de. Som regel var de meget forkomne, sultne og triste. Dog mildnedes trækkene i barske ansigter, hvis en af de små lukkede døren op ind til juletræet og indbød gæsterne til at beskue granen.

På sådanne dage kunne man nærmest blive undseelig over at gå i lunheden og velværet — på samme måde, som vi kan blive det i dag — ved tanken om sultende, frysende og på mange måder nedbrudte medmennesker.

En underlig, beklemmende følelse sniger sig imellem ind i vort sind.

Et håb. En stille bøn:

Julebudet til dem, der bygge
her i mørket og dødens skygge...

Gerda Hegnet Bach.

Brændsels- foreningen

Telefon 72 02 18

*fast og flydende
brændsel*

„Zum Dänischen Kriegergrab“

»Det stod på et bræt ved vejens kant
lidt norden for Helligbæk kro.
Der fører en sti til den ensomme grav
derinde i skovens ro.

Vi ved, hvem han var, det står på den sten;
men hvad er for os nu hans navn?
Hans grav er for os den ukendte soldats,
som bar vore pligter og savn.
Vi hører herude, mens bøgene suser,
fra graven et hjerte, som slår.
i takt med vort eget, der tror på i morgen,
imedens det mindes i går«.

(Af M. P. Ejerslev: Landet er lidet).

Han var sekondløjtnant ved 9. Infanteri Bataillon og hed Vilhelm Carl Joseph Nordberg, han var søn af postmesteren i Nykøbing, Carl Fr. Eduard Nordberg og hustru Christine Bernhardine Josephine de Torné. Morsingbo? ... Nå ja, han var født i København, men han var altså postmesterens søn i Nykøbing. En søster blev gift Bloch i Nykøbing.

24.7.1850, aftenen før Isted-slaget, sloges slesvig-holstenerne og danskerne om Helligbæk kro, der ligger ved Flensborg-Slesvig-vejen, et par hundrede meter fra det sted, hvor sagnet siger, at biskop Poppo døbte Harald Blåtand; kroen blev taget og taget igen. Løjtnant Nordberg blev ramt af et skud under kampene i Stenderupskoven, der omgiver kroen. Nogle menige fik ham anbragt med ryggen mod et træ og gik for at finde andre til hjælp. Noget senere fandt man ham, men da var han død. Post-

mesteren fik intet at vide, først da han den 11. august søgte oplysninger hos hæren.

Han blev begravet på stedet. Nogle år senere lod kongen sætte mindesten over de faldne i treårskrigen, også på graven ved Helligbæk.

Digteren Thorkild Gravlund lader i sin bog »Alfarvej og Bedesteder« en ung sjællænder, Anders, opholde sig under afstemningsstriden efter første verdenskrig i Syd-slesvig. Hans vært og gode ven er Ditlev Tingholt — i virkeligheden Gravlunds nære ven Peter Lassen i Struktstrup i Angel, en af dem, »som ikke havde evnen til at opgive«.

Sjællænderen skal naturligvis rundt at se de mange minder i egnen, og de kommer også til graven ved Helligbæk: »en lille lav grå sten midt i skovbunden ... Få kendte

Det store udvalg i

Juleplader

finder De i

AAGADE . NYKØBING MORS . TLF. 72 04 23

MORSØ
Jeansyn

graven og færre søgte til den«. En anden, som omraler graven, fortæller, at der hvert år — velsagtens årsdagen for hans død — kom en sørgeklædt kvinde og lagde blomster på graven. Dette er selvfølgelig muligt. Men rent umiddelbart lyder det som et af de til heltehistorier hørende tillæg — der ligesom har digtet sig selv.

Hvad der derimod er en halv snes vidner til, er følgende:

Den, som skriver dette, viste i årene efter 1930 hver sommer en flok af studenter rundt i Sydslesvig en uges tid. En søndag morgen cyklede vi fra Flensborg til Slesvig, og ved skiltet med den overskrift, som står over artiklen her, bøjede vi af ind til graven i skoven. Lige da vi kom til graven, så vi en kvinde lægge en buket på graven og gå ad en anden sti ud til vejen — eller et andet sted hen. Hun var hverken sørgeklædt eller søndagsklædt, var i sit almindelige hverdagstøj, som kom hun lige fra arbejdet. Vi, som kendte de fleste af de dansksindede i egnen dengang, kendte hende ikke; der er ikke tvivl om, at det var en af konerne fra nabolaget, hverken ung eller gammel. Om hun var dansk eller tysk af sindelag, ved vi ikke — der er jo ikke noget underligt i, om en kone, selv om hun er tysk, kunne have tænkt venligt på soldaten i den ensomme grav og lagt en buket der. Men det gjorde et vist indtryk på os — måske mest på mig, for jeg vidste jo, at han var fra Nykøbing. Det gjorde ligesom den døde i graven til en bekendt af os. Een ting var sikkert: bag denne handling en sommersøndag formiddag af en af egnens koner lå en venlig tanke, et menneskeligt sindelag.

Og så skete der noget andet få år efter: en nat blev stenen malet på kryds og tværs med tjære. En fuldkommen åbelig og hensigtsløs handling af en flok dumme knægte, tænkte man. Det var forkert tænkt — det var ikke en tilfældig fjollet drengestreg, det var et udslag af et bestemt sindelag angående nationalitet og nationers liv. Og læseren vil straks tænke: Hitler! — Men begyndelsen var ældre: det var den berømte prøjsiske skoles indpiskning af de ganske bestemte trosbekendelser angående en nations liv og historie — det, som i årene forud havde gjort sig gældende i både høje og lave skoler, og som ganske vist blev en væsentlig forudsætning for, at Hitler kunne vinde det tyske folk.

Graven i Stenderup skov, hvor postmesterens dreng i Nykøbing fik sit ensomme hvilested, blev altså trods sit ental og sin ensomhed genstand for udslag af — måske — det jævne tyskprægede sinds menneskelighed og venlighed — og for det også i det folk til tider herskende hysteri af national og militær art.

Postmesteren havde titel af krigsassessor, han tog sin afsked i 1864 og flyttede til København, hvor både han og konen var født, og hvor han døde i 1886.

Om der er efterslægt efter postmesteren på Mors? — En datter, Thora Emilie, født 1843, blev i 1863 gift med assistent Jørgen Theodor Victor Agathon Bloch, omtrent 28 år gammel. En datter af dem er født i Nykøbing 1865: Agathe Josephine Bloch. — Kender nogen dem eller slægten?

M. P. Ejerslev.

$\frac{1}{8}$ Chr. Primdahl

Sundby Mors, tlf. 74 61 33

og

Hvidbjerg Mølle

telefon 76 20 30

Alt i

**korn
foderstoffer
og
trælast**

Swiffy fjerner alle pletter

SWIFFY er en pletfjerner, der uden at skjolde fjerner alle de pletter, der fremkommer i den daglige husholdning. På tøj, på gulvtæpper, på møbler, på hænderne, i bilen o. s. v., blandt andet:

Kaffe, cacao, sodavand, frugt, vin, tjære, rust, blæk, jod, olie, fedt og 100 andre ting. SWIFFY er uskadelig, SWIFFY kan bruges på alle stoffer, SWIFFY er selvvirkende — Swiffy er billig i brug.

Eneforhandling for Mors

Ellingsøe & Søn

Nørregade 5 . Telefon 72 05 31

Kongen bød: Stavnsbåndet skal ophøre

af Ole P. Colding

Nu i tiden (1945 til 1970) synes vi, der foregår en mængde: Skolestruktur med større og større enheder, kommune- og amts- sammenlægninger med samme tendens og pengeforhold, som er på nippet til at tage magten fra regeringen og myndighederne.

Ser vi tilbage til tiden for 175 år siden omkring år 1800 vil vi ved en nøjere vurdering opdage, at der var en hidtil ukendt udvikling, der da fandt sted.

Her skal forsøges en ret kort overfladisk udredning af de store begivenheder, som Frederik d. Sjette står for: Stavnsbåndsløsningen, fæsteholdets ophør, udflytningen af landsbyens gårde, for ikke at nævne skoleloven af 1814 og den økonomiske krise 1813 m. v.

Nu kan disse forandringer dengang og nu på ingen måde sammenstilles og sammenlignes, men det er ganske

klart, at datidige love medførte endog meget betydelige ændrede livsforhold for store dele af den danske befolkning, så vi nu trods alt må sige: da skete der mere!

Så vigtig en bestemmelse lå der i disse ord: »Stavnsbåndet skal ophøre«, idet den danske befolkning var en overvejende landbefolkning. Og de, der fik gavn af bestemmelsen, var bønder. Ganske vist var der en bybefolkning under udvikling. Handelen og dens mænd var ved at trænge sig frem i årtierne før år 1800, men desværre fik vi sådan en på frakken i 1807, at vi nær var udsløttet som folk og land.

Men nu er det året 1788, det gælder — og landbruget: Her på Mors var det ikke meget anderledes end andre steder. Der findes en række godser, dels med bøndergods, dels uden. Havde en herregård over 200 tønner hartkorn

Julegaven

Ønskeseddel:

1. Transistorradio, Schaub-Lorenz, FM/AM .. **308,00**
2. Båndoptager, Dux m. mikrofon, bånd og spole **695,00**
3. Kasette båndoptager,
National, med bånd og mikrofon **410,00**
4. Grammofon, Dux, m. højtt. og forstærker .. **395,00**
5. Stereogrammofon, Dux, 2 højtt. og forst. .. **795,00**
og grammofonplader, bånd, plademapper.

SE DET STORE UDVALG I

Radio-centralen

H. J. BAK . ALGADE 18 . NYKØBING MORS . TELEFON 720620

i bøndergods, var hovedgården skattefri, og det stræbte man så efter, men rækken af godser her på Mors, som atter har måttet sælge fra sig, er næsten lige så lang.

Her følger en fortegnelse over Morslands herregårde, netop på stavnsbåndsløsningsstiden:

Navn på godset	Td. Hartkorn for hovedgård	Hartkorn Bøndergods	Ejer	Ejertid
Lund	53	423	Saxo Ascanius	1784-94
Ullerup	38	438	Jens Stadel	1772-1820
Dueholm	45	406	Ferdinand Tøttrup	1762-97
Ørndrup	41	311	Hagen Jørgensen	1776-97
Nandrup	28	295	Frans Vogelius Stenstrup	1786-1810
Sø	20	258	Jens Stadel	1772-1820
Højriis	41	204	Frederik Hauch	1778-1799
Blidstrup	26	206	Jens Staunstrup Riis	1780-1804
Frøslevgård	24	214	Karen Hvistendal	1773-1804
Glomstrup	29	130	P. Nissens enke	1788-89
Damsgård	29	49	Brdr. Refsgård	1783-1812

Når de sidste to står opført i en rubrik for sig selv, er grunden den, at de ikke kunne kaldes komplette gårde, da deres bøndergods ikke er over 200 td. htk. Dog må de med, da de *har* fæstebønder, og det er den ene part i sagen.

Mors har således elleve godser, som bliver berørt af den nye lov — de nye love, for der var flere, som står i forbindelse, nemlig lov af 8. aug. 1787 om frigørelse af fæste og forbud mod nedlæggelse af bøndergårde, lov af 24. juni 1791: frivillig overenskomst anbefales (hovert).

Her skal i parentes nævnes de gårde, som havde mistet deres herregårdsret: Ejstrup, Hvidberggd., Sindbjerggd., Votborg, Overgård (Sundby), Jølbygd., Frydsbrønd. Her-til kom to gårde, som havde været blandt de kgl. ryttergodser, nemlig Skarregård 1688 til 1715 og Vejerslevgård 1693 til 1716. Disse gårdes udbytte gik da til underhold for det danske rytteri, eventuelt skulle godsets bønder være ryttere og tilhørte således militsen. Hvorfor ryttergodset her på Mors blev opgivet og solgt, kan vist ingen forklare, men det førte imidlertid med sig, at de senere opførte kgl. børneskoler (rytterskoler) ikke er repræsenterede på Mors.

De nævnte store godser på Mors opslugte ca. 3300 tønder hartkorn af Morsøes 3900 td. htk. bøndergods. Resten var selvejergårde, præstegårde o. s. v. Det er kun lidt, vi ved om disse gode og rige gårde og deres folk, men lidt er der dog. Vi ved, at de ikke tilhørte de gamle adelige slægter, når vi blot ser på de ovennævnte. Den tanke, at en adelig slægt havde siddet på en af de nævnte navn-kundige gårde gennem tiderne skulle synes mulig, ja, end og rimelig, men sådan er det ikke. Det hører til sjældenhederne, at mere end to slægtled har været på godset.

Glomstrup, som i oversigten er en af de små, fik i de

RESTAURANT

H. P.

Slap af mellem indkøbene ved en kop kaffe eller en varm Jule-Glög.

Hyggepianisten
Gunnar Hald underholder med julens melodier hver dag fra kl. 15 til 16,30 og 18,30 til 21 i tiden fra 10. til 23. december.

Små varme retter

Diner transportable

RESTAURANT

H. P.

ALGADE 6 . TELEFON (07) 72 06 53

næste to slægtled en vældig fremgang og opblomstring og nåede at blive »komplet« under Anders og Didrik Gjedde, men så var herligheden forbi.

Heller ikke *Damsgård* er der megen ro over, men her var dog familien Breinholt ligeledes i to generationer i tiden 1812 til 1901.

Også *Lund* har været på tvangsauktion, nemlig da Saxo Ascanius overtog den efter Thomas Lund, men har dog været ejet af en slægt i tre generationer, nemlig den Klingenbergeske.

Blidstrup går det ikke bedre med. Her har slægten Riis Knudsen dog ejet godset fra 1824 til 1923, men det har også været på manges hænder.

Ullerup har haft nogen stadighed: Slægterne Mus og Vind har hver siddet et par slægtsled, men den kendte slægt Stadel slår dog rekorden, idet den har været ejer i mere end 100 år (siden 1786). Heri medgår også *Sø*.

Ejerlisten over *Nandrup* viser ligeledes skiftende ejere, dog kan nævnes slægterne Dyre og Kås, i nyere tid: Stadel-Mansa.

Ørndrup har skiftet ejer bestandig. Længst har slægten Kås været der (i 1600-tallet). Navnet Stjernholm er let at huske, men var der heller ikke længe.

På *Højriis* har siddet kendte gamle adelsslægter: Skarpenberg, Banner, Gøye, Sehested, Lykke og Kås, men også navne som Klingenberg og Steensen-Leth er velkendte.

Ligeledes kan *Frøslevgård* fremvise betydelige navne:

Stygge, Rosenkrantz, Linednow, Skeel, Bille, Lunge, Huitfeldt, Juel og Høg.

Og nu kommer som rosinen i pølseenden *Dueholm*, hvis glørværdige historie strækker sig så langt tilbage, at de øvrige må blegne i betagelse. Og havde det ikke været læsende og skrivende folk, der først var der, havde vi vel slet intet vidst. Den katolske tid skal ikke tages med her, men da klosteret bliver nedlagt ved reformationen 1536, blev gården år 1539 som krongods overgivet Niels Lange i pant for 1000 Dl. med forpligtelse til at holde prioren og de tilbageværende munke med føde og klæder, så længe de levede (— det ville sige ca. 30 år endnu).

Men 1660 fik Dueholm en ny opgave, nemlig at være hovedsæde for amtet, som nu blev oprettet. I 1664 skødede kronen Dueholm til Poul Klingenberg for 48771 Rd. (33 td. htk. og bøndergods). Den var nu en verdslig herregård. Udstykket 1899.

Nu kan man så spørge Hvordan gik det, blev lovene opfyldt, og hvor længe varede det?

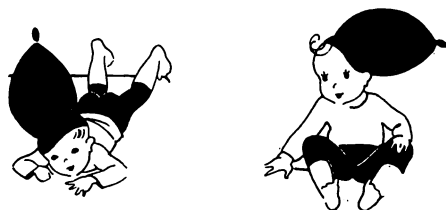
Til det første må svares: Lovene blev holdt — det andet spørgsmål må besvares: det tog sin tid.

At være bundet til godset — stavnsbundet — var jo en tilstand, som bønderne længe havde måttet finde sig i. Og vi ved, at da Th. Lunds enke solgte Lund d. 7.1.1778, fulgte godsets mandskab med i handelen. Næh, man var ikke alt for ivrig efter at forandre forholdene. Og fæstebrevene, som var skrevet, skulle først løbe ud. På Glom-

DET ER MERE SPÆNDENDE, NÅR JULEGAVEN SAMTIDIG ER EN

Nyhed!

**Vi kan for eksempel
vise Dem følgende nyheder**

Meget smart jersey skjorte
med facon i ryg og forstykker kr. **39,50**

Lun og lækker Zivago pelshue
i nylonpels med øreklapper kr. **44,50**

Permanet press PP skjorte
til mænd, polyester og bomuld kr. **36,50**

Cowboy skjorte
passende til bukserne kr. **24,85**

Højmoderne rullekravepullover
så fin, at den kan bruges til smoking kr. **39,50**

Tænker De på en rigtig flot mandegave – hvad så med:

Orlonforet skindpjakker
Skind i ruskind eller nappa kr. **585,00**

Original østrigsk Steinbock Loden frakke kr. **388,00**

Vi kan endnu en gang sælge en foret skindhandske for **29,85**
Og en kunstskindhandske for **9,85**

POUL
HERRE TØJ

Nykøbing Mors . telefon 72 01 59

strup blev man endog ved at skrive ny helt op til 1866. Det var nemlig slet ikke let at blive selvejer, — der skulle penge til, og hvor skulle man låne?

De fleste nuværende landmænd ville vel foreslå Viborg Kreditforening, men hertil er at sige: den var ikke oprettet. Der var dog allerede nu oprettet en *Kreditkasse for Statens Hovedlande* 16.8. 1786, men de allerfleste lån, som man begyndte at vove sig til, er private. Hist og her var der en mand med rede penge på kistebunden, og ham gik man til. Først i 1850'erne kommer Viborg Kreditforening, og vi ser, at de brave bønder endda først tog mod til sig 20-30 år senere og fik et pantelån. Hvis nu man ikke kunne betale, hvad så? — ja, så skulle man jo af med hele molevitten.

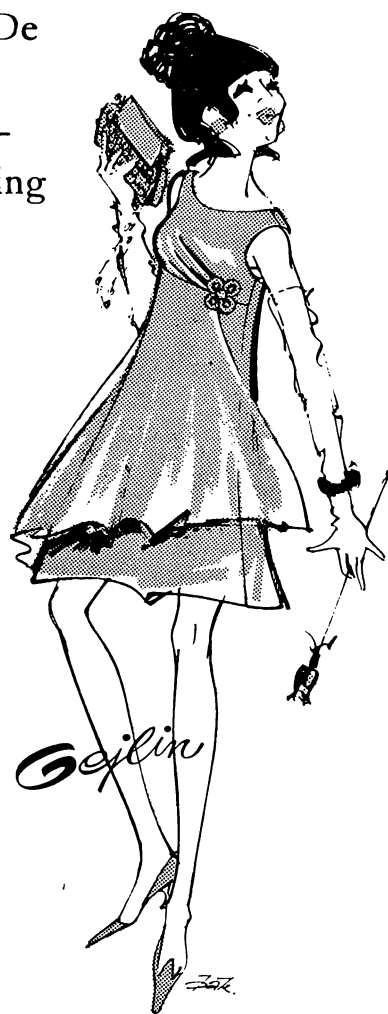
Og nu fæstet! Det var nu vurderet af uvildige mænd, ikke af ridefogeden blot. Hvert kreatur blev sat til pris, og selvfølgelig skulle man svare afgift, men det var da kendte forhold. Det var nu ikke så slemt alligevel. Og der var kommet en lov mere. Lov af 24.6. 1791 siger: *frivillig hoveri-overenskomst anbefales*. Nu var man ikke mere så bange for at forhandle. Ja, der er Herremænd, der ligefrem klager over, at bønderne nu er helt ustyrlige. Således skal kammerherre og søkaptajn Theodorus Adeler til Ullerup have været meget utilfreds med tingene: Skal gårdene flyttes ud, vil det vare for længe, da der er for få landinspektører, og det bliver for dyrt. Bønderne vil ikke gøde de jorder, som de måske ikke får gavn af i den lange ventetid, inden landsbyen er udskiftet. Man kender en adresse fra 103 herremænd, som klagede til kongen over den medfart, de nye love gav dem, og det var faktisk en ret omsiggribende historie. Frederik var vred, og ordføreren fik den straf, at kammernøglen blev kaldt tilbage. Herremanden måtte sælge sit gods og rejste til udlandet. Loven var ukrænkelig.

Nu kan man så spørge: var det så ikke for hårdt, var det uret mod herremændene. Var der grund til at klage over de daværende tilstande. Var der virkelig bondeplagere? Det spørgsmål må besvares bekræftende. Der har hist og her været hårde halse blandt herremændene. På Damsgård var der langt tilbage en Mogens Thomsen, som af kongen blev idømt en vanærende straf »for nogen uret, han skulle have gjort hans bønder«. (Kr. 2.s tid). Ørndrup har Kirsten Kås (død år 1700) om hvem det lyder: På Ørndrup er en frue — hedder fru Karen Kås — jager hun sine bønder i bås — slider hun af dem både hud og læp — alt med en torne-kæp«. Tredie nummer er Glomstrup, hvor det hedder: »War' et Glomstrup how, kunn' vi med guld beslå wor plow«.

Så kommer vi til Lund, hvor det hedder: »Pak jer, nu kommer pilben«. Det var øgenavnet på herremanden, der havde træben. Ullerup havde en meget hidsig herremand, som dog vidste et godt råd for at styre sin hidsighed. Når noget hidsede ham, trak han frakken af og gav sig til at svinge pisken på den. Så fik han dermed udløsning, men den, der egentlig skulle have haft kløene, forstod jo nok, at nu var lynet lige ved at slå ned.

Julekjolen

finder De
i Deres
Special-
forretning

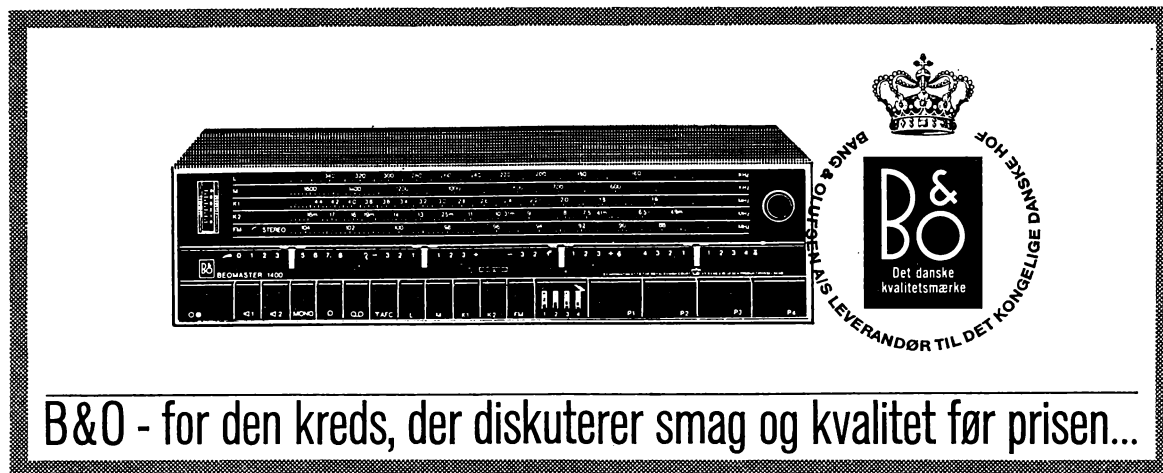

Indkøb hos de bedste leverandører gør, at De i vor kjoleafdeling finder et imponerende udvalg til populære priser, og dette i forbindelse med et tjenstvilligt personale gør, at flere og flere køber kjoler hos

Konfektionshuset
DERES SPECIALFORRETNING

NYKØBING MORS . TELEFON 72 12 12

B & O BEOMASTER 1400 M
High Fidelity
- en ny og helt overlegen radiotype

Gå til radiofagmanden
Alle reparationer
udføres på
moderne værksted

Vesterbro Radio
Chr. Sørensen
Vesterbro 17 . Nykøbing M. . Telefon 72 08 85

Gammeldags jul?

Jul som i de »gode« gamle dage kan vi ikke skaffe Dem, — men det ønsker De jo heller ikke — vi foretrækker alle en frisk og veloplagt husmoder juleaften. Derfor siger vi:

»En moderne jul, hvad angår madlavning«.

F. eks.: AND FRA DYBFRYSEREN — FÆRDIG RØDKÅL PÅ DÅSE

DÅSEFRUGT SOM DESSERT — LÆKRE KAREN KOK BRUNKAGER

Men rigtig god gammeldags venlighed og hygge fåes stadig i Brugsen

BRUGSEN er den moderne butik, der følger med tiden —

og som sætter mennesket i højsædet ...

26 Brugser på Mors

ønsker alle en rigtig GLÆDELIG JUL og GODT NYTAR

Gaveartikler
Glas
Porcelæn
Køkkenudstyr

Glasmagasinet

Thyra Lysgaard

Østergade 2, Nykøbing Mors, tlf. 72 10 19

Skal De arrangere en udflugt

eller lignende, så har jeg busser
i flere størrelser fra 7 til ca. 35
personer.

Forslag til ture sendes gerne.
8 personers bil uden fører.

Til hudspecialist i Viborg køres hver uge

N. Kr. Kristiansen

Fredsø . tlf. Nykøbing Mors 72 18 64

Skær lige
igennem

- gå til fagmanden

Jepsen

Telefon (07) 72 11 48

Havnegades Sliberi- og Stålvareforretning

Julegave

Sort
Hvid
Rød

Ballarina sko med hæl **39⁸⁵**

Kjeldgaard
SKO

Tlf. 72 0155

Selvfølgelig var der også mænd, som havde godt ry og omdømme, f. eks. Rudbeck Humble til Nandrup. Han stiftede et legat, som gik til 10 fattige børns undervisning i Flade skole (død 1742).

Et sagn om en bortførelse findes også på Mors, nemlig på Frøslevgård. Folkevisen lyder:

*Det var om en mandag, de folk vare alle på eng,
da tog han liden Kirsten ud af sin silkeseng.
Så såre græd liden Kirsten, der hun drog på sine sko.
Førend hun kom til Sallingsund, hun både legte og lo.
Tak have Erik Styggesen, han holdt så vel sin tro.
Han førte hende til Matstrup, lod der sit bryllup bo.
Så glad rider Erik Stygge med sin jomfru.*

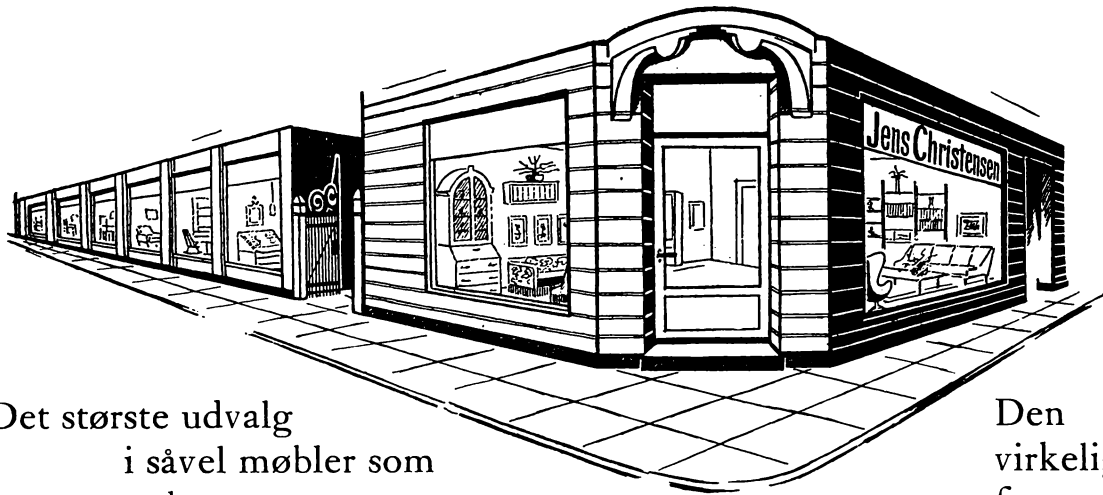
Forhistorien til bortførelsen skal være, at liden Kirstens mor ikke ville vide af hr. Stygge som bejler til datteren, men Erik Stygge lod sig ikke så let kaste ud. Det siger noget om tidspunktet, at det er Kong Hans, der siger: Vær du mand for dig selv, og dermed tilskyndede hr. Erik Stygge til dåden her. Visen taler iøvrigt for sig selv.

Om de nævnte navne kunne sikkert skrives en historie, men her skal kun nævnes en af de tidligere ejere af Ulle-rup ved navn Christen Andersen Quistgård, f. 1711, død 1762 på Ullerup. På hans epitafium, som er bekostet af hans søskende, der arvede ham, da han levede som ugift, står: . . . »han var sanddru og trofast i ord og løfter, Oprigtig og Reedelig i handel og gjerning, Forligelig og Omgjængelig med venner og naboer, Godgjørende og Resonabel endog mod sine undersætter . . . «

Netop denne sidste bemærkning lægger man mærke til, og lader det være optaget i bedste mening, som et ord for, at der var mænd af det sind, at de *ufri* også var mennesker. Heri ligger noget af den tanke, at der skete mere, da »kongen bød« end nu, thi var herremandsvældet blevet ved, var en stor del af vor befolkning forblevet i *ufri* stand, d. v. s. i et slaveri, som ingen rettænkende mand og kvinde kunne tolerere.

Men også forandringen af landet ved gårdenes udflytning var uforlignelig. Den lille klynge gårde, som ligesom krøb sammen som forskræmte får, blev nu bygget op en for en på sin jord. De lave lerklinede mure rejste sig i rigtige sten, skorstenenes antal viste så nogenlunde, hvor meget jord, der hørte til. Man talte om halv- og helgårde, hvis jord nu inddigedes, så grænsen ikke kunne forandres ved blot at trille skelstenen et stykke. Veje lagdes om ikke just efter en snor, men sådan at hver mand kunne komme frem. Hver mand kunne nu sætte sit præg på sit hjem og dyrke den afgrøde, der var formålstjenlig, fremavle det kvæg, der passede ham bedst. Den sortbrogede ko, som havde behersket landet, fik nu snart konkurrenter. Længe havde bonden kikket med forundring ind i herremandens smukke have, nu kunne han anlægge en selv. Jo, det var en ny tid, der var begyndt.

Det kongen har antydnet . . . »at den frie bonde vorde kæk og opløst . . . « står som det fremtidssyn, der skulle blive til virkelighed.

Det største udvalg
i såvel møbler som
gulvtæpper

Den
virkelige
fagmand

JC MØBLER

v. H. Christensen . Møbelarkitekt . Havnegade 6 . Telefon (07) 720192

**Fineste
kvaliteter...**

**Homogeniseret
sød- og
tykmælk i
praktisk
engangs-
emballage...**

MEJERIET *Engholm*

Nykøbing Mors . Telefon 72 05 37

„GÅGADEN“ - *et lille stykke af den*

ca. 1901 til 1910

Når Algade i nær fremtid bliver udbygget som gågade, vil gaden på enkelte punkter minde mig om min barndoms Algade, hvor man uden fare for lemmer og liv kunne færdes i fred og ro — der var kun hestekøretøjer og cykler, ja, der dukkede vist en enkelt motorcykel op — den vakte stor opsigt. Det faldt i min lod at bo og færdes i det stykke af Algade, der ligger mellem Rådhusstorvet og Kirketorvet, og mangt og meget er i løbet af 60-70 år forandret — heldigvis som regel til noget bedre, men jeg har grund til at glæde mig over gode minder og oplevelser fra min skoletid og lærlingetid.

Ejendommen Algade 1, der tilhørte min bedstefar, C. J. Hinding, havde gennem en stor port med tinglæst færdselsret, god forbindelse med gæstgiver P. Degns store pavillon og keglebane (Algade 3), og da sagfører Niels Ovesen i ejendommens bagbygning i 1894 oprettede »Morsø Dagblad« — til støtte for det politiske forlig — blev de to ejendomme et »centrum« for megen virksomhed — både alvor og skæmt. Lige overfor — Algade 2 — lå købmand Chr. Thomsens store købmandsgård — den var som en købmandsgård skal være — god butik, kontor, 6-fags vinduer mod gaden til privatbeboelse — store pakhuse, forgård, baggård og selvfølgelig, som alle andre ordentlige købmandsgårde i byen med storkerede på taget, hvert år

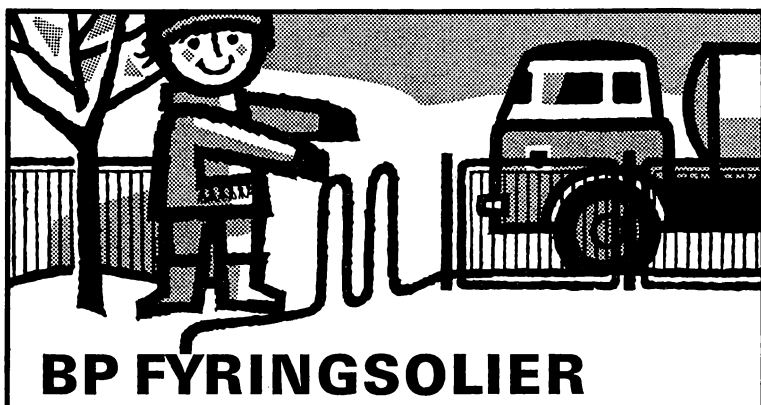
med storke og storkeunger. Husets søn, Peder — senere antog han som forfatter familienavnet Bent Stenberg — forsynede os drenge med en udmærket stikkelsbærvin, og den berømte Calle Christensen, der havde manufakturforretning på hjørnet, der sprang frem i gaden (senere Morsø Bank) forsynede os med cigaretter, pris 15 øre for 20 stk. NB.: Det var hans to sønner, Christian og Richard, der »købte« dem til os.

Mure og plankeværker var ikke nogen hindring for os drenge, så vi fik også en overordentlig fin kontakt med ungdommen i konditor Jepsens store ejendom, Algade 6-8, og de børnerige familier, der beboede ejendommen, får mig til at tænke på det populær-videnskabelige tidsskrift »Frem«, der udkom i årene omkring århundredskiftet, og skrev:

»Skal en nykøbingboer sige, hvad der især præger hans by, nævner han først børnene. Det skal være den frugtbareste by i landet. I de sidste 25 år er befolkningen fordoblet, og børnetallet i kommuneskolen vokset fra ca. 300 til 850. Og virkelig: Byens gader vrirler med børn.«

Ja, sådan skrev man for ca. 70 år siden, og jeg tror, at Jepsens gård var i stand til at levere børn nok til en hel landsbyskole.

I Algade 5 virkede købmand Marius Mathiassen med

BP FYRINGSOLIER

LIGE TIL DØREN

Vi kører i fast rute med varme. Præcise leverancer af rustbeskyttende BP Fyringsolier. Benyt vor Grad-dage service — d.v.s. automatisk opfyldning af Deres olietank i takt med forbruget. Med en BP Varmekonto fordeles fyringsudgifterne over 10 måneder uden tillæg. BP fordele, der ikke koster ekstra. Levering også gennem Deres sædvanlige forhandler.

BP MORSØ DEPOT

GUNNAR MARK . Ø. JØLBY . TELEFON (07) 74 13 05

A/s Vestol

ønsker alle sine venner og bekendte på Mors en glædelig jul.

Vort firma har i det nye år udvidet sit salgsprogram således, at vi i dag kan betjene stat, amt og kommune samt det private erhverv med alt maskinelt udstyr til brug for rengøring, gadefejmaskiner, rengørings- og desinfektionsmidler m. m. Kontakt os i det nye år og lad vore konsulenter præsentere Dem for bl. a. WETROKS rationelle rengøringsssystemer.

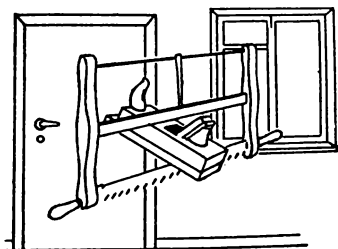
A/s VESTOL

Bredgade 22 . 5560 Aarup
Telefon (09) 43 17 08

Alt i moderne
gulvbelægning
og tæpper

Nybygninger
og reparationer

*tilbud gives
uden forbindende*

*Johs. Holbæk
Dalgaard*

tømrer
og maskinsnedkeri

telefon 72 10 32
Riis' Allé

kolonial, korn, foderstoffer, brændsel, jern og stål, og hans nabo, boghandler Søndergaard, havde forlag og salg med billeder af kendte mænd fra kirke og skole.

I Kaastrups ejendom, nr. 7, var der i længst forsvundne tider isenkram, som blev fulgt af trikotage, farvehandel og smørbrøds, og hvor nu turistkontoret ligger havde fru Johanne Østergaard sin skotøjsforretning, og det skal bemærkes, at hendes mand sikkert var en af de sidste rigtige skomagere, vi havde her i byen — han tog mål og syede selv fodtøjet, men havde hjælp af 5-6 skomagersvende. For 80-90 år siden var der bageri i ejendommen nærmest Kirketorvet, og der startede så senere herreekviperingshandler Poul Jensen.

I de fleste forretninger virkede mennesker, der havde rod på Mors, men også udlændinge fandt hertil og blev gode morsingboere, og blandt dem skal nævnes manufakturhandlerne Brinkmann og Nagel (Algade 10).

På Bendix Hotel styrede hotelejer Grennerod bedriften, og han havde i kælderetagen to meget kendte forretninger: Den sangglade bagermester Fr. Jensen og rebslager Anders Andersen med det hjemmelavede kvalitetsarbejde.

Selv om det nu er ca. 70 år siden, »Frem« udkom, er der sikkert megen sandhed i, at bladet priser den hjemstavnsfølelse, der binder vor bys sønner til fødebyen. De drager måske ud til større forhold, men hænger ved den gamle by, vender så ofte de kan tilbage til den og betænker den rundeligt i deres testamenter, og gennemgår man byens stiftelser og legater, finder man bygning på bygning og sum på sum skænkede af udvandrere, og alle priser byens smukke beliggenhed i bugten og det dejlige anlæg østerude i byen — der er næppe nogen anden provinsby, der har et så velholdt og smukt beliggende lystanlæg og tilmed Limfjordens bedste og reneste 3 % saltholdige badevand — halvdøde mennesker kommer herop og bliver raske! «

Ja, således skrev man ca. 1900, og vi må i dag glæde os over, at vort bystyre gennem årene altid har forstået at udbygge alt, hvad der har kunnet fremme friluftsliv og idræt, og Nykøbing er på dette område en af landets førende byer.

— *Og så kommer gågaden igen — heldigvis!*

Nykøbing Mors i december 1969. *Johannes Fischer.*

Gaver
Køkkenudstyr
Glas . Porcelæn
Belysning
Køleskabe

**JØRGEN
BRANDT**

*Rådhusørvet
Nykøbing Mors
tlf. (07) 72 04 00*

NY FORRETNING
BRANDTS
CENTER

*Tlf. 72 04 00
Jernbanevej
Nykøbing Mors*

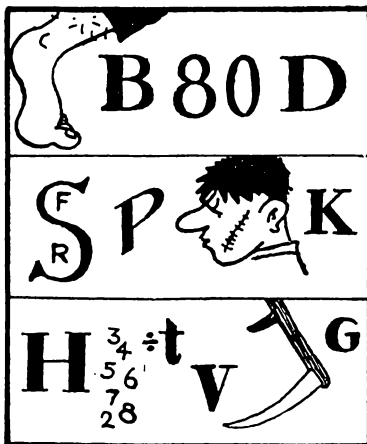
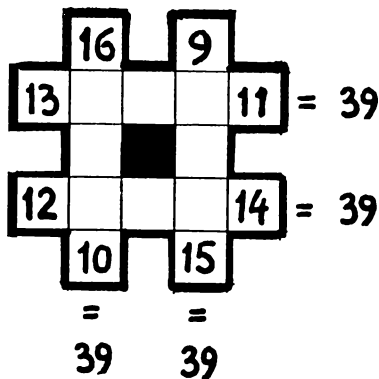
Isenkram
Værktøj
Hobby
Sport
Landbrugsartik.

Børnenes juleopgaver

Løsningerne skal ikke sendes ind.

Tal- mysterium

Indsæt tallene fra 1 til 8 i de tomme felter, så summen i de to lange vandrette og lodrette rækker bliver 39.

Sports- rebus

I disse tre små rebus'er vil du finde tre ord, der alle har tilknytning til den samme populære sportsgren.

Ringsgades Renseri

v. TAGE NIELSEN

Nykøbing Mors

Telefon (07) 72 02 19

Største udvalg
i legetøj

Willy Jensen

Lilletterv

Telefon 72 01 62

KFUM's RESTAURATION

Vore hyggelige lokaler står åben for Dem - til daglig som pensionat eller til selskaber på indtil 150 personer.

Prøv vort
lækre smørrebrød

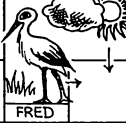

KFUM's RESTAURATION

Telefon 72 01 34

BØRNENES SIDE

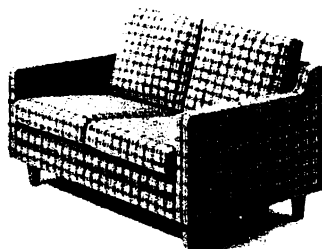
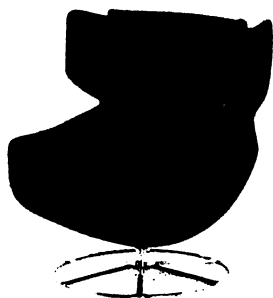
Julekrydsord

Løsningen skal **ikke** indsendes

	EKVIPE- RINGS- DELE	NOR- GE	FLOD	AF- KRÆF- TET	KØRT	TAL	PR TYSKE BILER	 FRED	BYG- NING	FOR- FRA	VEN- LIG	LEGEME	
		TROLD- DOM HOVED- DEL					JORD- STYKKE ALLE					FOR- SAM- LING	
FORTEGNELSE						EFTER- NAVN TRÆ				SKIBS- DEL RØRED- SKAB			BE- SLUT- SOM
UNDVÆRER											STAT TAL		
BLOM- STER- STAND			SPINDE- RED- SKABET	HOLDT INDE LEVER				GUD	FOR- HOLDS- ORD TO ENS				
HOLDE GILDE						AN- RETTE						AFSNIT PÅFUND	
													
IKKE		TIL- TÅLE- ORD											
SKUE- SPIL- LER													
VARM STANDS													
BE- TRÅG- TE			STOF										
FEDT- STOF													
	TAL FUGL												
PUKLERI BYGNING													
SVIRE													
ROMER- TAL	DYR INSTRU- MENTER												
FLOD		FARE- SIGNAL		TAL- LENE		TIDS- RUM- MET	PA- TINA	UD- TALER	STIR- RE		SNUEDE BINDE- ORD		PLA- GE
	DYRET				SANGEN SMILE					AF SAMME MENING LÆRLING			
ELENDIGT KVINDE							HOLDE MUND					BIORD HEDRE	
		TAL							VÆ- SEN		DYR TONE		
FÆRD- SELS- ÅREN					GUD- INDE				MØN- TER				
		DIVI- DERE						EFTER- SE					

G A V E R - T I L H J E M M E T S F O R N Y E L S E

Julegaven til hele familien bør være en ny lænestol. Prøv Deres mange muligheder i vor forretning og lad os hjælpe Dem med at finde netop den lænestol, der vil medvirke til at skabe fuldendt harmoni i Deres hjem.

– Har De modtaget det nye ERAN-katalog? – Ellers afhent det venligst i vor forretning.

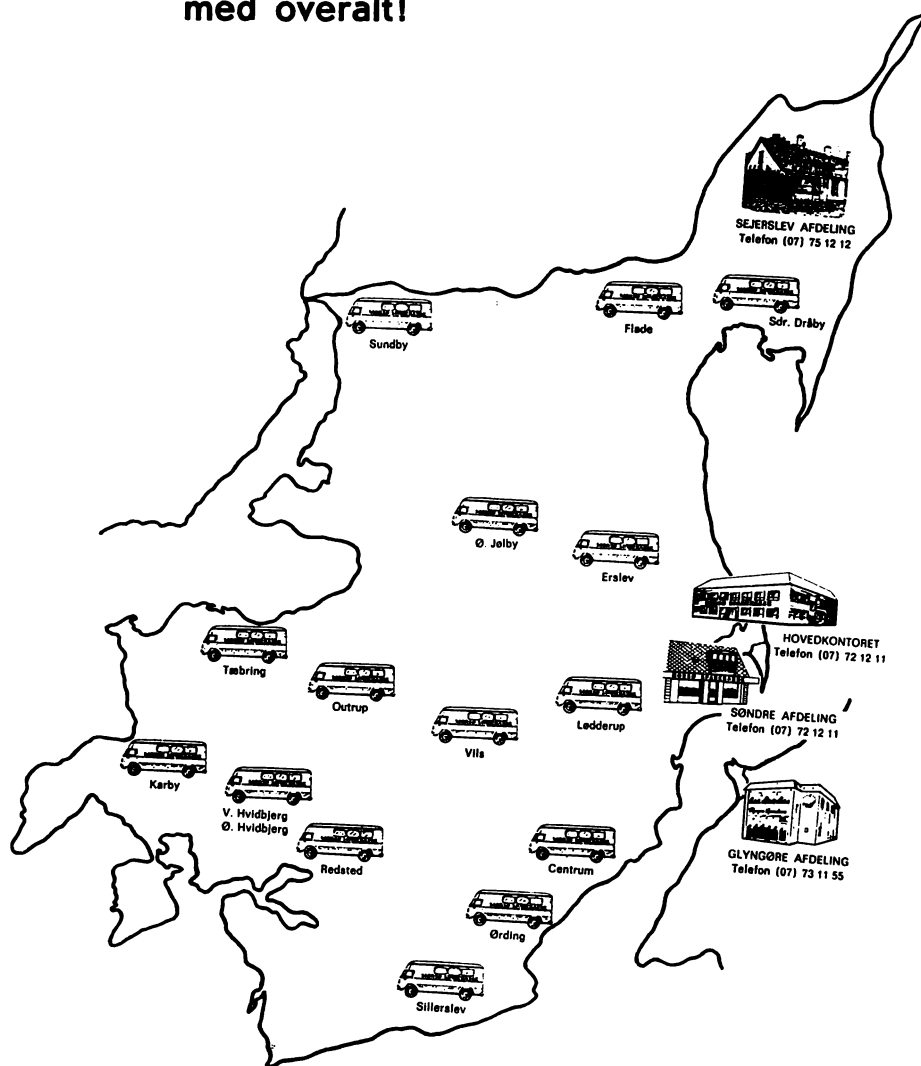
VEJEN TIL ET SMUKT HJEM GÅR GENNEM

SIXHØJ OG JENSEN

Vestergade 4 . Nykøbing Mors . tlf. (07) 72 04 01

SE UDSTILLINGEN I GRØNNEGADE

Det går hurtigere i Sparekassen
De opnår hurtigere Deres ønskers mål,
når de er kunde i Sparekassen
- og så er den moderne Sparekasse
med overalt!

Det går hurtigere i

MORSØ SPAREKASSE

- med 20 kontorsteder til DERES disposition